

ՄԱՍՈՒԼԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐԸ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԽՄԲԱԳՐՄԱՄԲ

ՓՈԽԱԿԵՐՊՎՈՂ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀԱՅ ԵՎ ՕՏԱՐ ԳԻՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ

2012թվականի ապրիլի 16-17-ին Երևանում տեղի ունեցավ Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի կրթության հոգեբանության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի, Համալսարանի Մետափիլիսոփայության, փոխակերպական տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտի, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի և Հայոց փիլիսոփայական ակադեմիայի կողմից կազմակերպված «Փոխակերպվող հասարակության զարգացման տեսական և գործնական հիմնախնդիրները» խորագրով միջազգային գիտաժողով:

Գիտաժողովին մասնակցում էին աշխարհի 14 երկրների համաշխարհային ճանաչում ունեցող գիտնականներ, այդ թվում ակադեմիկոս Գեորգ Բրուտյանը (Երևան, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի նախագահ, Խ. Աբովյանի անվ. ՀՊՄՀ-ին առընթեր Մետափիլիսոփայության, փոխակերպական տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական կենտրոնի տնօրեն), ակադեմիկոս Եվանգելոս Մոուրոստպոուլոսը (Աթենքի համալսարանի պատվավոր ռեկտոր, փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահ), Հանս Կոխլերը (փիլիսոփայության պրոֆեսոր, Բնսբրոքի համալսարանի (Ավստրիա) փիլիսոփայության բաժանմունքի ղեկավար, փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահ), Դեյվիդ Կուկը (Գլազգոյի շոտլանդական համալսարանի դատակլինիկական հոգեբանության պրոֆեսոր, հոգեբանության և իրավունքի Եվրոպական ընկերության նախագահ), Պիտեր Կեմպը (Կոպենհագենի Աարուսի համալսարանի պրոֆեսոր, կրթության բաժանմունքի էթիկայի և իրավունքի կենտրոնի տնօրեն, փիլիսոփայական ընկերության միջազգային ֆեդերացիայի (FISP) նախագահ, փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի ակադեմիկոս), Յուրի Իվլևը (Մոսկվայի Մ. Լոմոնոսովի անվ. պետ. համալսարանի տրամաբանության ամբիոնի պրեֆեսոր փ.գ.դ.), Ֆրանսուա Նոն (Ֆրանսիայի Դիդրոյի անվ. համալսարանի պրոֆեսոր, հոգեբանության դոկտոր), Իրակլի Իմեդաձեն (Ն. Դ. Ուզնաձեի անվ. հոգեբանության ինստիտուտի տնօրեն, Վրաստանի ԳԱԱ թղթակից անդամ, փ.գ.դ., պրոֆ.): Գիտաժողովին իրենց մասնակցությունն էին բերել նաև ՀՀ կրթության և գիտության փոխնախարար Մ. Մկրտչյանը, ինչպես նաև Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ-ի ռեկտոր պրոֆեսոր Ռ. Միրզախանյանը: Միջազգային գիտաժողովի աշխատանքներին մասնակցում էին Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ համալսարանի, Երևանի Պետական համալսարանի, Մինսկի պետական համալսարանի, Թբիլիսիի բժշկական պետական համալսարանի, ՀՀ ԳԱԱ-ի, Արգենտինայի՝ Բոունես-Այրեսի հոգեվերլուծական ինստիտուտի, Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարանի, Ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի, Մ. Հերացու անվան Երևանի պետական բժշկական համալսարանի, Վանաձորի Հովհ. Թումանյանի անվ. պետական մանկավարժական ինստիտուտի, ՀՀ ԳԱԱ-ի արեւելագիտության ինստիտուտի, Հայաստանի պետական ճարտարագիտական ինստիտուտի, «Ինտերլինգվա» լեզվագիտական համալսարանի, Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի, Վ. Բրյուսովի անվ. Եր. ՊԼՀ-ի, Տուրկույի (Ֆինլանդիա) համալսարանի, Հայաստանում ամերիկայան հումանիտար համալսարանի, Բուխարեստի (Ռումինիա) պոլիտեխնիկական համալսարանի և բազում այլ ԲՈՒՀ-երի հոգեբանության, սոցիոլոգիայի, փիլիսոփայության, լեզվաբանության, մշակութաբանության, իրավագիտության, քաղաքագիտության ամբիոնների վարիչներ, պրոֆեսորներ, դոցենտներ, ասպիրանտներ ու մագիստրոսներ: Գիտաժողովին մասնակցում էր նաև ՀՀ ԳԱԱ «Լրաբեր» հասարակական գիտությունների հանդեսի գլխավոր խմբագիր ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Ա. Խառատյանը:

Միջազգային գիտաժողովի լիազույցմամբ նիստի հանդիսավոր բացումը տեղի ունեցավ ապրիլի 16-ին, Անի Պլագա հյուրանոցի նիստերի դահլիճում, որը տևեց մինչև կեսօր: Գիտաժողովի բացման խոսքով հանդես եկավ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի նախագահ՝ Գեորգ Բրուսյանը: Գիտաժողովի մասնակիցներին իր ողջույնի խոսքով հանդես եկավ ՀՀ վարչապետ, Խ. Աբովյանի անվ. ՀՊՄՀ-ի խորհրդի նախագահ՝ Տիգրան Սարգսյանը: Լիազույցմամբ նիստին զեկուցումներով հանդես եկան փիլիսոփայության դոկտոր Եվանգելոս Մոուրօսպոլոսը (Աթենք), փիլիսոփայության պրոֆեսոր Հանս Կոխլերը (Բնաբուք), Պիտեր Կեմպը (Աարուսի համալսարանի պրոֆեսոր) և Դեյվիդ Կուկը (Գլազգոյի շոտլանդական համալսարանի դատակլինիկական հոգեբանության պրոֆեսոր):

Այնուհետև ընդմիջումից հետո ժամը 14-ին գիտաժողովի աշխատանքները շարունակվեցին Խ. Աբովյանի անվ. ՀՊՄՀ-ի գիտաժողովների դահլիճում: «Փոխակերպվող հասարակության զարգացման տեսական և գործնական հիմնախնդիրներ»-ին վերաբերվող փիլիսոփայական տեսակետները ներկայացնող աշխատանքները զեկուցվեցին գիտաժողովի երկու մասնաճյուղերում: Հիմնախնդրին վերաբերվող հոգեբանության ոլորտի զեկուցումները տեղի ունեցան 4-րդ և 5-րդ մասնաճյուղերի աշխատանքներում, միացյալ նիստերի ձևով: Մասնավորապես քննարկվեցին փոխակերպվող հասարակության զարգացման հիմնախնդիրների փիլիսոփայական և հոգեբանական ասպեկտները: Զեկուցողները ներկայացրեցին փոխակերպվող հասարակության զարգացման առանձնահատկությունները, հասարակությունների և անձի ձևափոխման յուրահատկությունները, համաշխարհային զարգացումների միտումներն ու հեռանկարները, անձի զարգացման հիմնահարցերը փոխակերպվող հասարակությունում անձի սոցիալ-հոգեբանական հարմարման առանձնահատկությունները: Աշխատանքներն ունեին տեսական և հետազոտական բնույթ, որոնք իրենց բովանդակությամբ լուրջ գիտական հետաքրքրություն էին ներկայացնում:

Գիտաժողովի երկրորդ օրը՝ ապրիլի 17-ին, ժամը 10-ին կայացավ փիլիսոփայության և տրամաբանության առաջին և երկրորդ մասնաճյուղերի համապատասխանաբար «Հասարակության համակարգի փոխակերպման առանձնահատկությունները» և «Փոխակերպման տրամաբանության խնդիրները» խորագրերով նստաշրջանների աշխատանքները: Մասնաճյուղի աշխատանքները վարում էին փիլիսոփայության բնագավառի համաշխարհային ճանաչում ունեցող անվանի հայ և օտարերկրյա գիտնականներ:

Նույն օրը կայացան նաև միջազգային գիտաժողովի հոգեբանության ոլորտի 4-րդ և 5-րդ մասնաճյուղերի համապատասխանաբար «Փոխակերպվող հասարակության սոցիալ-հոգեբանական հիմնախնդիրները» և «Փոխակերպվող հասարակության և կիրառական հոգեբանության հիմնախնդիրները» խորագրերով գիտական հիմնախնդիրներին վերաբերվող զեկուցումների քննարկման աշխատանքները:

Մասնաճյուղերի վարման աշխատանքները իրականացնում էին ինչպես հրավիրված, այնպես էլ ՀՀ ԲՈՒՀ-երի անվանի գիտնականները: Հոգեբանության մասնաճյուղերում քննարկվում էին փոխակերպվող հասարակության տեսական և կիրառական հիմնախնդիրները, անցումային հասարակությունում անձի հարմարման, սոցիալականացման առանձնահատկությունները, անձի հոգեկան առողջության, հոգեբանական անվտանգության հիմնախնդիրները: Զեկուցվող թեմաները գիտական տեսանկյունից ունեին հիմնարար տեսական եւ հետազոտական բովանդակություն ունեցող կիրառական բնույթ:

Գիտաժողովում քննարկվող զեկուցումների գիտական նշանակությունը հատկապես հայ իրականության համար չափազանց կարևոր է, քանզի նախկին ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո ՀՀ պետականության կերտման գործընթացը պահանջում է ժամանակակից հասարակությունների զարգացման հոգեբանական, փիլիսոփայական հիմնախնդիրների իմացություն, որոնք լուսաբանվում են գիտաժողովի աշխատանքներում: Հասարակության զարգացման հեռանկարը պայմանավորված է նաև ժամանակի մարտահրավերներին, հավանական և առկա սպառնալիքներին դիմակայման նպատակով, այն է՝ կայուն տնտեսական աճ, ժողովրդի

բարեկեցություն, առողջ հասարակություն, որոնց առնչվող հիմնախնդիրների լուծման բազում հարցեր ևս քննարկվեցին երևանյան միջազգային գիտաժողովում:

Անցումային հասարակություններում տնտեսական, սոցիալական, քաղաքական ոլորտներում տեղի ունեցած զարգացումների ու դժվարությունների հետևանքները անդրադառնում են ինչպես երկրի ընդհանուր զարգացման, այնպես էլ նրանում ապրող ազգաբնակչության ընդհանուր ապրելակերպի, նրանց մշակութային, հոգևոր, գիտական, կրթական, հասարակական բազում այլ ոլորտների առաջընթացի վրա: Վերջիններս ուղղակիորեն անդրադառնում են անձի հոգեկան առողջության, անձի նարդաշնակ զարգացման գործընթացի վրա: Այս տեսանկյունից կարելու է փոխակերպվող հասարակության զարգացման տեսական և գործնական հիմնախնդիրներին վերաբերվող հարցերի գիտական մեկնաբանումները, որը հաջողությամբ առաջադրված հարցերի շրջանակներում իրականացրեց միջազգային գիտաժողովը:

ՀՀ-ը, լինելով դեռևս ձևավորման շրջանում, ունենալով բազում սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական չլուծված հիմնախնդիրներ, համաշխարհային գլոբալիզացիայի պայմաններում որպես ուղեցույց, կարող է օգտագործել գիտաժողովում հնչած գիտական զեկուցումները: Կարծում ենք դրանք հետագայում կտան ռազմավարական հեռանկարային արդյունավետ ծրագրերի մշակման հնարավորություն:

Մ. Պ. ՄԿՐՏՈՒՄՅԱՆ, Հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
«ԱԶԳ», 21 ապրիլ 2012թ

ԳԵՈՐԳ ԲՐՈՒՏՅԱՆ. «ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ ԿԱՆԳ ԱՌՆԵԼԸ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ Է ՈՉ ԹԵ ԴՈՓԵԼ ՏԵՂՈՒՄ, ԱՅԼ՝ ՀԵՏ ԳՆԱԼ»

Խաչատուր Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական համալսարանի 90-ամյակի շրջանակներում ապրիլի 16-18-ն անցկացված «Փոխակերպվող հասարակության զարգացման տեսական և գործնական հիմնախնդիրները» խորագրով միջազգային գիտաժողովի ավարտին «Ազգը» մի քանի հարց ուղղեց մանկավարժական համալսարանին առընթեր Մետափիլիսոփայության, փոխակերպական տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի նախագահ, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գեորգ Բրուսյանին, ով գիտաժողովի փակմանը նշել էր. «Գիտության մեջ չպետք է հանգստություն ունենալ: Գիտաժողովը հաղթահարեց բազմաթիվ դժվարություններ, բայց բացահայտեց երիտասարդ սերնդի գիտնականների»: Իսկ գիտաժողովի բացմանը անվանի գիտնականը համոզմունք էր հայտնել, թե իր ներքին օրենքներով զարգացող գիտության միջոցով այսօր արդիական է երկրի տնտեսության զարգացման օգնել նաև, մանավանդ՝ փոխակերպվող հասարակության կարևոր խնդիրներից է առանց հինը դեն նետելու՝ ժառանգել այն արժեքները, որոնք մեր ժողովրդին կօգնեն զարգանալ:

Միջազգային գիտության, հայ փիլիսոփայական մտքի և մանկավարժական համալսարանի համար նշանակության տեսակետից դիտարկելով գիտաժողովի կազմակերպումը՝ Գ. Բրուսյանը «Ազգի» հետ զրույցում նշեց.

- Մանկավարժական համալսարանը հետաքրքրական ժամանակշրջան է ապրում՝ հին սովորույթներից վերացարկվում ենք, գնում ենք դեպի նորերը: Միշտ չէ, որ այս համալսարանը հեղինակություն է ունեցել: Գիտնականը պետք է շատ մտածի իր համալսարանի, իր գիտական շրջապատի հեղինակության մասին: Եվ ես հիմա տեսնում եմ, որ համալսարանի ղեկավարությունը այնպիսի կուրս է վերցրել, որ թոթափի անցյալի փոշին, և առաջ գնա: Ի՞նչ ստացվեց՝ կարծես թե համալսարանն իր համար գիտաժողով էր կազմակերպել, բայց գիտե՞ք

քանի-քանի կազմակերպություններ մասնակցեցին՝ հաղթահարելով երբեմն բավական դժվարություններ և իրենց ղեկավարությունների դիմադրությունները: Երկու տասնյակից ավելի կազմակերպություն է մասնակցել գիտաժողովին. ընդունեցին մեր առաջարկը, զեկուցում գրեցին, կարդացին: Իմ կարծիքով՝ ամենակարևոր նշանակությունն այն էր, որ ստեղծվեց նոր գիտական դաշտ, որին մասնակցում էին հայկական գիտության տարբեր ներկայացուցիչները. դա շատ կարևոր հանգամանք է: Մյուս կողմից էլ՝ համալսարանն օրինակ հանդիսացավ այն առումով, որ ցույց տվեց՝ միայն այսպե՛ս պետք է կազմակերպել գիտական կոնֆերանսներ, որոնք հետաքրքրություն առաջացնեն բոլորի մոտ, անկախ նրանից, թե որտե՞ղ են դասավանդում-սովորում, ու յուրաքանչյուր համալսարան, այդ թվում՝ արտերկրի, կարող է գոհ մնալ: Արդեն տեղ չհասած՝ ինքնաթիռներից հաղորդում են այն մարդկանց խիստ դրական կարծիքը, որոնք այստեղ թվում են շատ չոր, ոչ ժպտացող...

Այնպես որ՝գիտաժողովը և՛ միջազգային գիտական առումով, և՛ մանկավարժական համալսարանի համար մեծ նշանակություն ունի. իմ կարծիքով Աբովյանի անվան մանկավարժական համալսարանը իր ղեկավարության շնորհիվ մտել է նոր ճանապարհ, նոր ուղի է հարթում համալսարանի ապագայի համար: Եթե այն ծրագրերը, որ ռեկտորատը որոշել է ռեկտոր Ռուբեն Միրզախանյանի գլխավորությամբ, իրականացվեն, ապա համալսարանը կազատվի այն վիճակից, որում եղել է անցյալում և աստիճանաբար կդառնա միջազգային նշանակություն ունեցող համալսարան: Ինչպես ոչ մի զինվոր չի կարող չերազել գեներալ դառնալու մասին, այնպես էլ մեր ժամանակներում բոլոր համալսարանները երագում են դառնալ աշխարհում լավագույններով:

Ամեն տարի հրապարակվում է աշխարհի լավագույն համալսարանների ցուցակը, միշտ պետք է ձգտել ընկնել այդ ցուցակի մեջ, հայերս այդ հնարավորություններն ունենք, քանի որ գիր-գրականությունը, արվեստը, պոեզիան մենք լիովին ունենք, գիտությունն էլ նույնպես մեր երկրում և մեր ժամանակներում ծաղկել է: Վիկտոր Համբարձումյանի նման, հռչակավոր գիտնական հազվագյուտ է ծնվում, բայց եթե առաջիկա հարյուր-երկու հարյուր տարվա ընթացքում նման մեկն էլ ծնվի, մենք երջանիկ կլինենք: Իսկ առաջ գնալը գիտության մեջ բավականին կոնկրետ է՝ մենք բոլորս էլ գիտության մեջ ձգտում ենք առաջ գնալ: Ամեն կերպ պետք է աշխատենք, որ ոչ թե միայն հասնենք, այլ կանգ չառնենք և անցնենք, որովհետև գիտության մեջ կանգ առնելը նշանակում է ոչ թե դուրս տեղում, այլ՝ հետ գնալ: Այս բոլորը շատ լավ են հասկանում այստեղ, հատկապես համալսարանի ղեկավարությունը: Ես նոր մարդ եմ այստեղ՝ նոր ինստիտուտ էր ստեղծված, և առաջարկեցին ղեկավարել, ու տեսնում եմ, որ այնպիսի ներուժ կա, այնպիսի երիտասարդություն, և դասախոսների մեջ այնպիսի մարդիկ կան, որ կասկած չունեմ՝ այսպիսի գիտնականներով համալսարանը կարող է հասնել արդյունքի:

- Գիտաժողովի խիստ արդիական թեման նույնիսկ ոչ գիտական հանրային հետաքրքրեց, ընդհանուր գծերով կներկայացնե՞ք ուղղվածությունը:

-Գիտաժողովում հրավիրվածների և մեր տեղի ուժերի շնորհիվ վերլուծվեցին այն խնդիրները, որոնք դրված են այսօր մեր հասարակության զարգացումն ըմբռնելու և ճիշտ ուղիներ փնտրելու-գտնելու և հուշելու, այդ տեսակետից մեր գիտությունը զարգացնելու համար: Գիտաժողովը բավականին լավ անցավ, դա նաև շնորհիվ այն բանի, որ արտերկրի խոշորագույն գիտնականներ համաձայնեցին և սիրով եկան: Դրանցից էր Եվանգելոս Մոութսոպոուլոսը, որը Միջազգային փիլիսոփայական ակադեմիայի համանախագահներից է, Հանս Կոխլերը Ավստրիայից (Ինսբրուքի համալսարանի փիլիսոփայության բաժանմունքի ղեկավարը), և շատ ուրիշներ՝14 խոշոր գիտնականներ էին ժամանել: Եվ դա դեռ ամենը չէ: Մի շարք գիտնականներ չկարողացան գալ, պատճառներից մեկն այն է, որ նրանք շատ վաղ են հաստատում իրենց ծրագրերը, այդ թվում՝այլ երկրներ այցելելը, և նրանց մոտ այստեղ գալը ծրագրված չի եղել: Բայց ես ուրախ եմ, որ գրեթե բոլորը, ում դիմեցինք, եթե այժմ էլ չեն եկել, որոշեցին, որ հետագայում անպայման կգան, անգամ մոտավորապես հայտնի է, թե ով՝ ո՞ր ամսին է գալու:Դրանցից է աշխարհահռչակ փիլիսոփա-լեզվաբան, քսաներորդ դարի լեզվաբանության հիմնադիր Չոմսկին

(գրում են Խոմսկի, Բայց Չոմսկի է իրապես): Նոեմ Չոմսկին մի ամբողջ դար է ստեղծել լեզվաբանության մեջ եւ, շատ լավ հասկանալով փիլիսոփայության կապը այդ գիտության հետ, համալսարաններից մեկում բացել փիլիսոփայության եւ լեզվի ֆակուլտետ եւ ղեկավարում է այդ ֆակուլտետը: Նա մոտ ապագայում խոստացել է անպայման գալ: Եվ մի շարք այլ ախարհահռչակ գիտնականներ: Ամեն մեկը ինչ-որ ժամանակում կգա, երբ էլ գան, մենք կոնֆերանս կկազմակերպենք՝ այս գիտաժողովի բարձր նշաձողը պահելով:

- Ի՞նչ նոր միտումներ մատուցվեցին գիտական առումով...

- Արդեն իսկ փոխակերպվող հասարակության հարցը հրատապ է և հնչում է շատ երկրներում: Գիտաժողովում փորձ արվեց տարբեր կողմերից բացահայտել այս խնդիրը և ճիշտ առաջարկներ անել, թե ի՞նչ ձևով պետք է զարգանա փոխակերպվող հասարակությունը, որի շրջանակում մենք ապրում ենք: Երկրորդը, որ շատ կարևոր է՝ հաճախ խոսվում է փոխակերպվող հասարակության մասին միայն սոցիալ-քաղաքական նկատառումներից ելնելով, սոցիալ-քաղաքական էությունը բացահայտելով՝ տվյալ դեպքում այս համաժողովում գիտության որոշ՝ չափազանց կարևոր հարցեր բխում էին փոխակերպվող հասարակության պահանջներից:

Այստեղ գիտական տեսակետից շատ հետաքրքրական հարցադրումներ եղան և պատահական չէ, անցնող կամուրջ կա այստեղ՝ օրինակ մասնաճյուղերից մեկը կոչվում էր Փոխակերպական տրամաբանության մասնաճյուղ, այդ մասնաճյուղը նվիրված էր այն գիտական հարցերին, որ առաջադրված են Հայաստանում: Եվ Մետափիլիսոփայության, փոխակերպական տրամաբանության փաստարկման տեսության հատուկ ինստիտուտ էլ ստեղծված է, ու բոլոր այս երեք առանձնահատկություններով աչքի է ընկնում մեր՝ հայկական գիտությունը: Շատ երկրներում անպայման խոսում են փաստարկման տեսության երեւանյան դպրոցի մասին, շատերը համարում են իրենց այդ դպրոցից ծնված նոր դպրոցների հեղինակներ: Այս դպրոցը ժամանակին ուներ և ունի մասնաճյուղեր այլ երկրներում, այնպես որ սա չափազանց հայկական փիլիսոփայության նշանավոր հատկություններից մեկն է: Եթե խոսենք՝ ի՞նչ հաջողություն ունի Հայաստանը փիլիսոփայության բնագավառում, պետք է նշենք այդ՝ փաստարկման տեսությունը:

Ավելի կարևոր է, իմ կարծիքով, փոխակերպական տրամաբանության ստեղծումը. եթե փաստարկման տեսությունն այլ երկրներում է ստեղծվել, իսկ մենք դարձել ենք կենտրոններից մեկը, ապա փոխակերպական տրամաբանությունն այստեղ գրոյից է ստեղծվել՝ անունն էլ, տեսություններն էլ: Իսկ հիմա երկու հսկայական հատոր է հրատարակված այդ տեսակետից և բազմաթիվ լեզուներով թարգմանված է՝ տարբեր հատվածներով և տարբեր հոդվածներով: Որ այս ինստիտուտը ստեղծված է՝ մի կողմից դառնում է օրինակ արտերկրի շատ գիտնականների համար, մյուս կողմից էլ նոր թափ է ստանում՝ հարցեր, խնդիրներ կան այդ բնագավառում, որոնք լուծված չեն և անպայման կլուծվեն: Դրանց լրացնում է նաև մետափիլիսոփայությունը, որը խիստ վիճարկելի պրոբլեմներ ունի, այս հարցով զբաղվող գրեթե յուրաքանչյուր մարդ իր տեսակետն ունի: Եւ մեր դպրոցը նույնպես մետափիլիսոփայության խնդիրներով շատ է զբաղվել, և հաշվի են առնում այս դպրոցի կարծիքը: Կան և էլի ուղիներ՝ փիլիսոփայությունն անսահման է, սահման չունի: Բայց ես նշեցի միայն այն դրույթները, այն ուղղությունները, որոնց համար ստեղծվել է միջազգային դարձած այս գիտահետազոտական ինստիտուտը: Եվ այդ բոլորի մասին խոսվեց մեր գիտաժողովում:

Հինգ մասնաճյուղ է աշխատել, որոնցից երեքը փիլիսոփայական հարցերին էին նվիրված, երկուսը հոգեբանությանը. բանն այն է, որ եթե մեր փիլիսոփայական անվանդրոյները գալիս են շատ հնուց, համաշխարհային մասշտաբով մենք նշեցինք Դավիթ Անհաղթի 1500-ամյակը, դա առիթ տվեց, որ բացահայտեինք նոր դրույթներ Անհաղթի գործերում, դրույթներ, որոնց հետ ծանոթ չէին աշխարհի շատ փիլիսոփաներ, և զարմացած էին, որ Դավիթ Անհաղթը կարող էր լուծել այնպիսի պրոբլեմներ, որոնք մինչև հիմա շատերն են երազում լուծել, բայց չեն

կարողանում հասնել այդ մակարդակին: Իսկ հիմա մենք և՛ մասշտաբներն ենք ընդարձակում, և՛ նորություններն ենք բացահայտում:

- Երիտասարդ գիտնականները դառնում են լավ ժառանգության և այս նոր նախաձեռնությունների կրողը:

- Երիտասարդներին ես մեծ նշանակություն եմ տալիս անձամբ, և շատ-շատերն են լավ ստեղծագործում: Երբեմն այնպիսի բաներ են կատարվում, որ մարդու մտքով էլ չի անցնում: Ինձ մոտ հինգերորդ կուրսում մի քանի տարի առաջ 21 տարեկան Աննա Ամիրխանյանը պաշտպանեց թեկնածուական ատենախոսություն, մի բան որ չի եղել ոչ արեւմուտքում, ոչ ուրիշ տեղ, դա բացառիկ երևույթ էր: Հիմա մենք հրատարակում ենք նաև միջազգային ամսագիր՝ Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի ամսագիրը՝ «Նորություններ և հայացքներ», սա համաշխարհային նշանակություն ունեցող հրատարակություն է, այստեղ միայն միջազգային ակադեմիայի անդամների գործերն են հրապարակվում: Բայց ես, այնուամենայնիվ, հանգեցի այն եզրակացության, որ այնտեղ պետք է լինի նոր, երիտասարդ գիտնականների բաժանմունք, որովհետև հաճախ ես տեսնում եմ, որ երիտասարդներն այնքան առաջ են անցել, որ մեծի և փոքրի տարբերություն չի զգացվում:

- Այսինքն՝ սերնդափոխության խնդիրը բնականոն ընթացք ունի:

- Գիտե՞ք ինչ՝ ԱՄՆ-ում ռադիոյի աշխատակից մեկը ինձ հարց տվեց՝ «Դուք երիտասարդ կադրեր ունե՞ք», ասացի՝ «Շատ ունեմ, ընդհանրապես իմ դնիզն է՝ մի գիրք էլ պակաս գրեմ, բայց հրատարակեմ իմ ուսանողների աշխատանքները, և՛ այստեղ, և՛ ակադեմիայում հրատարակչություն ունենք և հրատարակում ենք երիտասարդների աշխատանքները»: Հարցրին՝ իսկ հնարավոր համարո՞ւմ եք, որ հենց այսօրվանից նրանք փոխարինեն Ձեզ», ասացի՝ «Ոչ, չեն կարող, քանի որ ես չեմ ուզում դեռ գնալ»: Վերջին իմ ասպիրանտը ասպիրանտուրան մեկ տարում ավարտեց, պաշտպանեց փայլուն դիսերտացիա:

Հարցազրույցը վարեց՝ ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԸ
«ԱԶԳ», 21 ապրիլ 2012թ

ՎԻՐՏՈՒԱԼԻ ԵՎ ԻՐԱԿԱՆԻ ՄԻՋԵՎ

Հանս Կոխլերը ներկայացրեց նոր սոցիալական մեդիայի ու հաղորդակցության փոխակերպվող բնույթը:

Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանում անցկացված «Փոխակերպվող հասարակության զարգացման տեսական և գործնական հիմնախնդիրներ» թեմայով աննախադեպ միջազգային գիտաժողովի շրջանակներում ապրիլի 15-ին ներկայացված բաց դասախոսություններից մեկը ուսանողներին ու ասպիրանտներին մատուցեց Ինսբրուքի համալսարանի պրոֆեսոր, փիլիսոփայության ֆակուլտետի դեկան և Հանս Կոխլերը:

Համացանցն ու դրանով պայմանավորված վիրտուալ իրականությունն այսօր այնպիսի ազդեցություն ու դերակատարություն ունեն հասարակության ու անհատի կյանքի առումով, որ փիլիսոփայության պարագայում էլ բազմաթիվ հարցեր են առաջանում, ընդ որում՝ հետաքրքրական էքսկուրսների հնարավորություն տալով ինչպես նախկին, այնպես էլ ներկայիս աշխատությունների դիտարկման համար:

Այս ամենին գիտական ուսումնասիրության ու գործնական նշանակության և ներգործության համատեքստում անդրադարձավ Հանս Կոխլերը՝ ներկայացնելով «Նոր սոցիալական մեդիան ու հաղորդակցության փոխակերպվող բնույթը. մարդաբանական ու

քաղաքական առնչություններ» թեմայով՝ առատորեն մեջբերելով տարբեր ժամանակների փիլիսոփաների դատողությունները ինչպես ընդհանրապես մամուլի, այնպես էլ մերօրյա վիրտուալ դրսեւորումների մասին:

Կոխլերի ներկայացմամբ, համացանցի ի հայտ գալը որակվում է վիրտուալ առումով անսահմանափակ հարաբերությունների դարաշրջանի սկիզբ, որտեղ մարդկային ներուժը կարելի է ուսումնասիրել առավել ամբողջական մոտեցմամբ: Մակայն քաղաքական համադրությունների համատեքստում «աշխարհում տարածված», ողջ աշխարհն ընդգրկող իր բնույթով համացանցն իրականությունը ստուգելու նպատակահարմարություն ունի, հատկապես եթե հաշվի առնվեն այն բոլոր ինտերակտիվ միջոցներն ու հնարավորությունները, որոնք ազդում են սոցիալական իրողությունների ընկալման վրա:

Հետաքրքրական էին Կոխլերի ներկայացրած համեմատությունները ամբոխի վարքի և վիրտուալ առումով ձևավորվող ամբոխի վարքի միջեւ: Փիլիսոփայի խոսքերով, ամբոխի վարքի առանձնահատկությունները, ինչպիսիք են՝ խորհուրդներ տալը, իմպուլսիվ գործունեության հատկությունները կամ դյուրագրգռությունը, կարող են առավել խոր արտահայտվել «թվային կամ վիրտուալ ամբոխի» շրջանակներում: Այս ֆենոմենները, որոնք ավելի քան մեկ դար առաջ բնութագրել է Գուստավ Լեբոնը, կարող են նաեւ ավտոմատացված կապի և լուրերի տարածման չստադրված հետևանք լինել:

Նորագույն տեխնոլոգիաների որոշ առանձնահատկություններ՝ «մենք ընդդեմ ուրիշների» հուզական մտածողության հիմքով խրախուսում կամ պաշտպանում են կոմֆորմիստական այնպիսի միտումները, որոնք փոքրացնում են հավասարակշիռ կամ չեզոք վերաբերմունք ձևավորելու հնարավորությունը: Ընդ որում, ըստ Կոխլերի, խնդրահարույց է այն հանգամանքը, որ այս ամենը կարող է եթե ոչ դիտավորությամբ, ապա թեկուզ պատահաբար, ազդելով սոցիալական փոխակերպումների գործընթացների վրա, անկառավարելի դարձնել պետությունը, հատկապես երբ վերջինս գտնվում է արդյունաբերական հասարակությունը բնորոշող բարդ պայմաններում:

Ժամանակակից ինտերակտիվ մեդիայի համատեքստում, Կոխլերի ներկայացմամբ, ամբոխային վարքի վերլուծությունը բերում է հարցերի մարդաբանական հետևանքների:

«Արդյո՞ք դրանք անհատի աշխարհընկալման եւ սոցիալական իրականության կառուցման վրա տևական ազդեցություն կունենան: Արդյո՞ք Մարշալ Մաքլուհանի (1911-1980, կանադացի փիլիսոփա, հաղորդակցության տեսաբան, մամուլի ուսումնասիրության անկյունաքարային աշխատությունների հեղինակ, նաև հայտնի, օրինակ, «Մեդիումն է ուղերձը» կամ «զլոբալ գյուղ» արտահայտություններով: Մաքլուհանը համացանցի հայտնագործումից ավելի քան 30 տարի առաջ կանխատեսել է «համաշխարհային ցանց»-ը- Ա.Հ.) «Մեդիումն է ուղերձը» հայտնի կարգախոսն արտահայտում է սոցիալական պարադիգմայի փոփոխությունը: Արդյո՞ք ինտերնետի հաղորդակցային հզորությունը կառուցվածքայնորեն նպաստում է հոգեբանական ամբոխների, ոչ թե միայն տերմինաբանությամբ սահմանված (օրինակ, «ֆեյսբուքյան խմբերի») խմբերի ձևավորմանը: Ի՞նչ է այս ամենը նշանակում արդի ժողովրդավարության կայունության համար»:

Նշվածները հարցերի միայն մի փոքր մասն է, որ դեռևս կարիք ունեն պատասխանների, և, ինչպես նշեց Կոխլերը, զբաղեցնում են փիլիսոփայական միտքը: Ըստ մասնագետի, փիլիսոփաների պարտականությունն է հետևել տեղի ունեցող փոփոխություններին ու դրանց հիման վրա ձևավորվող երեւույթներին: Կոխլերի հիշատակած հարցերը պետք է քննարկվեն նաև, եթե ցանկություն կա գնահատելու նոր մեդիայի սոցիալական և քաղաքական պատշաճությունը՝ հատկապես դրանց անկանխատեսելիության տեսանկյունը:

Կոխլերի մատուցմամբ, նորարարությունները, ինչպիսին կարելի է գնահատել նաև համացանցը, միշտ չէ, որ նպաստել ու նպաստում են առնվազն հանդուրժողականությանը, հատկապես երբ վիրտուալ և իրական հատվածներում մասնավոր և հանրային ընկալումների

տարբերությունը զգալիորեն մեծանում է, հատկապես երբ վիրտուալ հասարակության բնութագրականները հարցեր են առաջացնում: Մասնավորապես, փիլիսոփայի բերած օրինակներով, վիրտուալ հասարակությունը չունի աշխարհագրական սահմանափակումներ, ազդում է շատ մեծ թվով մարդկանց վրա, շատ դեպքերում անանուն է՝ դրանից բխող անպատասխանատու և անհաշվետու վարքով, անկանխատեսելիությունը բարձր է, վստահության արժանի չէ, չկա ստուգումների ու հավասարակշռման մոտեցում՝ ամենագլխավոր որպես պահպանելով ռեալ ժամանակում քայլերի ու գործողությունների կատարման ազդեցությունը:

«Արդյոք անանուն գործողությունները կարելի՞ է բնութագրել որպես հասարակական, կամ որքանո՞վ են ժողովրդավարական մասնավորի և հանրայինի տարրալուծվող սահմանները», այսպիսի հարցերն, ըստ Կոխլերի, գնալով մեծ նշանակություն են ձեռք բերում: «Մենք պետք է կարողանանք ճիշտ գնահատել նոր իրողությունների առանձնահատկությունները, քանի որ չպետք է անտեսենք տեղեկատվական տեխնոլոգիաների էական գործիքային բնույթը. անհատական կամ խմբային գործունեության համար այն կարող է աննախադեպ կազմակերպչական հնարավորություններ առաջարկել»:

Դա, ըստ Կոխլերի, սոցիալական և քաղաքական ազատագրման համար անհրաժեշտ, բայց ոչ բավարար պայման է: Ինտերնետային գրագիտությունը, այսպիսով, պետք է լրացվի ցանցի սոցիալական ազդեցության և հաղորդակցության նոր բարոյագիտության գիտակցմամբ:

Դասախոսության ավարտին ուսանողները փիլիսոփայից հետաքրքրվեցին, թե այս ամենով հանդերձ ինչպիսի ռիսկեր է պարունակում հասարակության վիրտուալացումը: Կոխլերի համոզմամբ, իրավիճակը երկակիությամբ է բնութագրվում, բայց և այնպես, հատկապես համացանցային իրողություններում առավել ներգրավված երիտասարդության պարագայում փոխվում են իրականության ընկալումները՝ երկար ժամանակ վիրտուալ աշխարհում ժամանակ անցկացնելու արդյունքում կորցնելով վիրտուալի և իրականի տարբերակումը, իրական կյանքի երևույթները համարժեք դատելու կարողությունը: Նման վիճակն, ըստ Կոխլերի, կարող է նաև նախվորել ձևավորել, քանի որ համացանցում և իրականում քայլեր կատարելը բավականին տարբեր է:

Եվ եթե այս ամենին ավելացնենք նաև, որ համացանցային ակտիվության ու շփումների պատճառով մարդ արարածն ուղղակի կորցնում է իր նմանների հետ շփվելու, ասել է թե սոցիալական լինելու դրսևորումները, ապա նաև կարողությունը, ըստ Կոխլերի, հանգում ենք հասարակության տրիվիալացման:

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
«ԱԶԳ», 21 ապրիլ 2012թ

ՀՈՒՅՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ Է ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ԱՆԱՆՑՈՂԻԿ ԱՐԺԵՔ

Բոլոր ժամանակներում կրթությունը համարվել է երաշխիք զարգացող հասարակության համար: Սա այն բնագավառն է, որն անմիջականորեն առնչվում է կյանքի մյուս բնագավառներին ու պայմանավորում նրանց զարգացումը:

Տարբեր ժամանակներում փիլիսոփաները կրթությունն արժևորել են յուրաքանչյուրն իր ձևակերպումներով, չնայած բոլոր ժամանակներում էլ ակներև է եղել՝ կրթությունը մնայուն արժեք է: Հույն փիլիսոփա Եվանգելոս Մութսոպուլոսն իր դասախոսությունը կազմել էր ելնելով հենց արժեքային սկզբունքներից:

Ապրիլի 15-ին Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանում ակադեմիկոս Եվանգելոս Մութսոպուլոսը, որն Աթենքի համալսարանի պատվավոր ռեկտորն է և Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահը,

հանդես եկավ «Կրթությունը որպես անանցողիկ արժեք» թեմայով դասախոսությամբ: Ապրիլի 16-17-ին Հայաստանում նա նաև մասնակցեց «Փոխակերպվող հասարակության զարգացման տեսական և գործնական հիմնախնդիրները» թեմայով միջազգային գիտաժողովին:

«Կրթությունն արժեք է, սակայն ինչպիսի՞ արժեք», հույն փիլիսոփան այսպիսի հարցադրում արեց իր դասախոսության ընթացքում: Այա, դիտարկելով իր հարցադրումը տարբեր կողմերից, ընդգծեց՝ կրթությունը կարող է ցույց տալ արժեք հասկացության բնորոշ բոլոր գծերը:

Պաշտոնապես կրթությունը ներկայացվում է որպես կազմակերպված մի ինստիտուտ, որի դեպքում արժեք հասկացությունից մենք տեղափոխվում ենք սոցիալական ու պետական ինստիտուտներ: Եվ ուսուցումն անմասն չի մնացել նաև տեխնիկական հնարավորությունների ներգրավվածությունից:

Որոշակի գիտելիքներ ձեռք բերելուց հետո մարդը ձգտում է գիտելիքների հարստացման, ինչն իրականացվում է նոր արժեքների ձեռքբերումով: Եվ ժամանակակից կրթությանն ավելի շատ մտահոգում է արժեքների ձեռքբերումը, քան ճշմարտությունների բացահայտումը:

Եվանգելոս Մուխտպուլոսի փոխանցմամբ՝ կրթությունը միայն գիտելիքների ձեռքբերումը չէ, կրթությունը նաև սովորեցնում է դրանք ճիշտ ու օգտավետ կիրառելու ձևերը: Հետևաբար սույն հաջորդականությունը վերաբերում է արդեն շարունակաբար կերտվող արժեքներին: Փիլիսոփան ընդգծում է՝ առանց այդ արժեքների հետագա կյանքը պատկերացնելն անհնար է, իսկ կրթությունն ինքնին անընդհատ առաջադիմող արժեք է:

Եթե մեր օրերում խոսում ենք կրթությունից, ապա ինտերնետի ու համակարգիչների հնարավորություններն անտեսել չենք կարող: Համակարգչային աշխարհն ու ծրագրավորման ոլորտը նույնպես կախված են կրթությունից, և մարդու գիտակցությունն անմիջական շփման մեջ է ինտերնետային ցանցի հետ:

Իր դասախոսության ընթացքում հույն փիլիսոփան անդրադարձավ և մեթոդաբանությանը. մեթոդոլոգիան ու կրթությունը կազմում են մի տիրույթ, որն էլ ձևավորում է կրթության կառուցվածքը:

Դասախոսությանը ներկա էին ուսանողներ, դասախոսներ, ասպիրանտներ, հայցորդներ ինչպես Մանկավարժական համալսարանից, այնպես էլ մյուս բուհերից: Դասախոսությանը հաջորդեց հարց ու պատասխանը, ներկաները Եվանգելոս Մուխտպուլոսին ուղղեցին իրենց հարցերը, որոնց նա հոժարակամ պատասխանեց:

ԻՆԳԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
«ԱԶԳ», 21 ապրիլ 2012թ

ՏՐԱՆՍՍՈՒԱ ՆՈ. «ՈՒՍԱՆՈՂՆ ԻՄ ՀԱՃԱԽՈՐԴԸ ԶԷ»

Հենց այս սկզբունքով է հոգեվերլուծաբան, պրոֆեսոր Ֆրանսուա Նոն ամեն անգամ մտնում ֆրանսիական Դիդրոյի համալսարան, որտեղ դասավանդում է:

Նոնը երկրաշարժից հետո 6 ամիս եղել է Գյումրիում: Հետերկրաշարժյան քաղաքը, ծանր հարված ստացած մարդիկ, պրոֆեսորի համար «մեծ դպրոց էին»։ «Այնուհետև էլի եղա Հայաստանում 90-ականներին ու պետք է ասեմ, որ կապված եմ Ձեր երկրին», ասաց Ֆրանսուա Նոն:

Գիտաժողովի շրջանակներում պրոֆեսոր Նոն հանդիպեց մանկավարժականի դասախոսների ու ուսանողների հետ ու հանդես եկավ առանձին դասախոսությամբ՝ «Հոգեբանության դասավանդման առանձնահատկությունները Ֆրանսիայում» թեմայով:

Նոն տեղեկացրեց, որ հոգեբանությունը՝ որպես առանձին գիտություն, Ֆրանսիայում առաջացել է միայն Երկրորդ աշխարհամարտից հետո: «Երկար տարիներ հոգեբանությունը մեր

երկրում ներառված էր փիլիսոփայության մեջ, ու առանձին չէր դիտվում: Եվ միայն 1945-ին հայտնվեց առաջին դիպլոմավորված մասնագետը՝ «հոգեբան» որակավորմամբ. առաջացավ հոգեբանություն գիտությունը», պատմում է Նոն:

Այժմ, պրոֆեսորի խոսքերով, Ֆրանսիայում չկա հոգեբանության կրթության ուսումնական միասնական ծրագիր. «Ամեն համալսարան ինքն է որոշում կրթական ծրագիրը՝ 4 տարի կտրվածքով: Բայց սա չի նշանակում, որ համալսարանները ամեն բան կարող են անել: Ներսում ծրագիր կազմելուց հետո, այն ամեն համալսարանի համար դեռ պետք է հաստատի կրթության նախարարությունը՝ առաջիկա 4 տարիների համար», ասում է պրոֆեսոր Նոն: Միեւնույն ժամանակ բանախոսը ընդգծում է, որ «ոչ մի համալսարան հոգեբան չի պատրաստում», այլ այդ մասնագիտությունն ու կոչումը ստանում են առավելաբար գործնական աշխատանքով, տարբեր ասոցիացիաների ու դպրոցների անդամագրվելով. «Ֆրանսիայում կա այսպիսի պրակտիկա. ապագա հոգեբանը նախ ինքն է լինում հաճախորդի կարգավիճակում, հետո նոր հանդես գալիս որպես հոգեբան», պատմում է Նոն՝ հավելելով, որ, անշուշտ, տեսությունները ևս անչափ կարևոր են:

ՀՈՎԻԿ ԱՖՅԱՆ
«ԱԶԳ», 21 ապրիլ 2012թ

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՎԱ ՕՐԸ

Վաղուց Հայաստանի Հանրապետությունում նմանատիպ գիտաժողով չէր անցկացվել: Անդրադառնալով փոխակերպվող հասարակության սոցիալ-հոգեբանական հիմնախնդիրներին: Գիտաժողովի ընթացքում ընթերցված զեկուցումները առավել հետաքրքրական եւ ընդգրկուն էին՝ «Մարդու վարքի տեսությունը փոխակերպվող հասարակությունում», «Անձի ինքնաիրացման հնարավորությունները փոխակերպվող հասարակությունում (սոցիալ-հոգեբանական տեսանկյունը)», «Փոխակերպվող հասարակության ինքնազարգացումը որպես նոր հարացույցի բացահայտման միջոց», «Փոխակերպվող հասարակությունը եւ տրանսգենդենտալ մետաֆիզիկան», «Փոխակերպվող հասարակությունը որպես տագնապալիության միջավայր եւ նրա ազդեցությունը մարդկանց վրա»...: Զեկուցումների վերնագրեր, որտեղ ամփոփվում են փոխակերպվող հասարակության հոգեբանական մոտեցումները:

Գիտաժողովը նշանակալից էր, քանի որ հոգեբանական միտքը նոր լիցք ստացավ, ուրվագծվեց ևս մի հետազիծ, որը տեւական ուսումնասիրման կարիք ունի: Երկու օր շարունակ մասնակիցներն ապրում էին հոգևոր վերելք, շնչում էին գիտությամբ, մթնոլորտն այն աստիճան էր վեհացված, որ ամենուր մեզ շրջապատում էին փիլիսոփայական և հոգեբանական մտքերն ու հասկացությունները: Իսկ օտարերկրյա եւ հայ գիտնականների մասնագիտական շփումները եւ մշակութային բազմաթիվ միջոցառումները կարծես թե ի չիք էին դարձնում միջմշակութային հաղորդակցման դժվարություններն ու լեզվական արգելքները:

Փաստորեն, նույն հիմնախնդիրներն են հառնում ինչպես շոտլանդացի, ֆրանսիացի, արգենտինացի, ամերիկացի, վրացի, այնպես էլ հայ հոգեբանների առջև: Եզրակացությունը մեկն է՝ հոգեբանական գիտության զարգացումը ներկա ժամանակաշրջանում ընթանում է ինտեգրման ճանապարհով: Այստեղ է, որ բոլորիս նպատակները մեկտեղվում են այն առումով, որ փոխակերպվող հասարակության հիմնական բնութագիրը մարդու հիմնախնդրի բազմակողմանի, տարբեր խորությամբ հոգեբանական և փիլիսոփայական մեկնաբանությունն է, որի շնորհիվ մարդը հաստատում է իր ինքնությունը ոչ միայն որպես մասնավոր անձ, այլ նաև իբրև սոցիալականացված անհատականություն:

ԻՆՉՊԵՍ ԳՆԱՀԱՏՆԵԼ ԱՆՁԻ ՄԵՋ ԲՈՆՈՒԹՅԱՆ ՌԻՍԿԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Դատական կլինիկայի հոգեբանության պրոֆեսոր, Գլազգոյի Կալեդոնյան համալսարանի հոգեբանության և իրավունքի կենտրոն եվրոպական ասոցիացիայի նախագահ Դեյվիդ Կուկը գիտաժողովում մանկավարժական համալսարանի ուսանողներին ներկայացրեց անձի բռնության ռիսկի գնահատման առանձնահատկություններն ու մոտեցումները:

Դեյվիդ Կուկը խոստովանում է, որ տարիներ առաջ, երբ սկսել է անձի բռնության և ռիսկի գործոնների գնահատման մասին հետազոտություններ կատարել, չկար համակարգ: «Այդ ժամանակ հետազոտում էինք տարբեր դեպքերի որոշ դրվագներ և միմյանց համադրելով հանգում եզրակացության: Պարզ չէր, թե ինչ դեպքի հետ գործ ունենք: Երբեմն հարց էր առաջանում՝ դա բռնությամբ դեպք է, թե՞ սովորական, և նման դեպքում շատ դժվար էր հասնել որոշակի գնահատման համակարգի և ճիշտ վերլուծություն կատարել», ասում է Կուկը՝ հավելելով, որ հենց այդ ժամանակահատվածում անձի բռնության ռիսկի գնահատումը դարձավ հոգեբանների թիվ մեկ խնդիրը:

Կուկը հիշում է, որ Մեծ Բրիտանիայում բռնության ռիսկի գնահատման բազմաթիվ ձևեր կային, սակայն իրենք ցանկանում էին այնպիսի համակարգ ստեղծել, որ կկիրառվեր ամբողջ աշխարհում: Կուկի գնահատման՝ ներկայացվելիք գնահատման համակարգը լավագույնն է, որովհետև բերում է նոր մոտեցումը նաև բժշկական տեսանկյունից: Գնահատման նոր համակարգը ենթադրում է հավանական միջոցը և անհատական մոտեցումներ, որոնց շնորհիվ կարելի է գնահատել՝ անձը հակված է բռնության, թե՞ ոչ: Այդ մոտեցումը հնարավորություն է տալիս գնահատելու անձի՝ նաև մեղանշելու հավանականությունը: Կուկը հիշում է, որ մինչ այս ոլորտում աշխատելը ուսումնասիրել է հայտնի դատական հոգեբույժների ուսումնասիրությունները և վերլուծելով ստեղծել գնահատման համակարգ:

Ընդհանուր մոտեցումներից բացի, քրեական ռիսկի նվազման համար Կուկն անհարաժեշտ է համարում կիրառել նաև հոգեբանական տարբեր մոտեցումներ՝ նախ պարզել անձի կենսագրությունը, նրա դժգոհությունները, ֆիզիկական վիճակը, բանտի կամ հոգեբուժարանի վիճակն ու անվտանգության երաշխիքները:

Գիտնականը համոզված է՝ առավել հանգիստ և ոչ ծայրահեղ հասարակությունում և միջավայրում ապրող անձնավորությունն ավելի քիչ է հակված բռնության, քան ծայրահեղ միջավայրում ապրողը:

«Ես իմ ուսանողներին միշտ ասում եմ՝ «երբեք մի ասեք երբեք», որովհետև եթե անգամ հանդիպում ես մոլորակի ամենավտանգավոր մարդուն, ապա մի բացառիր հավանականությունը, որ նրանից ավելի վտանգավորն էլ կա: Եվ հենց այդ մոտեցումը պետք է ստիպի, որ յուրաքանչյուր դեպքի մոտենաս անհատական տեսանկյունից և անհատական վերլուծություն կատարես», ասաց գիտնականը՝ խոստովանելով, որ տարիների կատարած աշխատանքից ու դժվարություններից հետո հանգել է եզրակացության, որ ավելի հեշտ է լինել հոլիվուդյան աստղ, քան զբաղվել անձի մեջ բռնության ռիսկի գնահատմամբ:

Գնահատելու համար կերպաների մեջ ագրեսիան՝ Կուկը հաշվի է առնում երեք չափանիշ՝ տարիք, պատճառ և վարքագիծ: Երկրորդ փուլում արդեն գիտնականը առանձնացնում է սեռային պատկանելությունը, կարգավիճակը, հասարակությունից մեկուսացած լինելու փաստն ու պատճառները:

Ավելի քան մեկ ժամ տևած դասախոսության ընթացքում շոտլանդացի գիտնականը ներկայացրեց հատվածներ այլ հոգեբանների կատարած ուսումնասիրություններից, օրինակներ Գլազգոյի կալանավայրերի, և հոգեբուժարանների վերաբերմունքից և մթնոլորտից: Կուկը քննադատում է մոտեցումը, որ կալանավայրերում և հոգեբուժարաններում բոլորին ցուցաբերվում է հավասար վերաբերմունք: «Սա սխալ է, որովհետև միայն անհատական մոտեցմամբ հնարավոր կլինի հասնել ճիշտ կանխագուշակման և եզրահանգման, թե որքանով է նա վտանգավոր հասարակության համար»:

ՀԱՍՄԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
«ԱԶԳ», 21 ապրիլ 2012թ

ՄԵՐ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԸ ԵՎ ՀԱՅ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ՄՏՔԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

Փիլիսոփայական մտքի դարավոր պատմությունը անվերապահորեն համոզում է, որ նրա զարգացման ուղիներն անիմանալի են: Սակայն հայ փիլիսոփայական միտքը՝ Դավիթ Անհաղթի հանճարեղ երկերի շնորհիվ այնպիսի հստակ ու արգասավոր ավանդույթներ է մշակել, որ այս դեպքում որոշակի կանխատեսումները ճշմարտության մեծ հավանականություն ունեն: Ես առաջին հերթին նկատի ունեմ իմացաբանականի ու տրամաբանականի այն սերտ միասնությունը և փոխներգործությունը, որը Դավիթ Անհաղթի փիլիսոփայական ժառանգության ամենացայտուն կողմն է և իր անդրադարձն է ունեցել հայ փիլիսոփայական մտքի պատմության բոլոր դպրոցներում:

Մեր օրերին Դավիթ Անհաղթի նշված ավանդույթն առավելապես նկատելի է ակադեմիկոս Գեորգ Բրուսյանի աշխատություններում: Այս առումով առավել նշանավոր է ակադեմիկոսի «փոխակերպական տրամաբանության» համակարգը: Փոխակերպական տրամաբանության ուսմունքը պատկանում է ձևական տրամաբանության ոլորտին: Ավելորդ չէ նշել, որ դեռևս 18-րդ դարում գերմանացի մեծ մտածող Իմանուիլ Կանտը այն կարծիքին էր, որ ձևական տրամաբանությունը կատարյալ գիտական համակարգ է: Եվ ահա այդ կատարյալ ուսմունքում Գեորգ Բրուսյանն ի հայտ է բերել այնպիսի հարցադրումների մի ամբողջ շերտ, որոնց պատասխանները կազմում են տրամաբանական գիտության մի կարևոր ոլորտ, որի առանցքային հարցն է, թե ինչպես են փոխհարաբերվում մտքի բացահայտ և ոչ-բացահայտ ձևերն ու կառույցները: Ես միանգամայն վստահորեն կարող եմ կանխագուշակել, որ հայ փիլիսոփայական-տրամաբանական մտքի հետագա զարգացման ուղիներից մեկը հենց փոխակերպական տրամաբանությունն է լինելու: Եվ դա ոչ միայն այն պատճառով, որ սկսած 1968 թ. ակադեմիկոս Բրուսյանը հրատարակել է մի շարք բարձրարժեք հոդվածներ ու մենագրություններ հայերեն, ռուսերեն ու անգլերեն լեզուներով: Հիմնական փաստարկս այն է, որ Բրուսյանն իր աշակերտների ու հետևորդների հետ միասին 2008 թ. հրատարակեց «Փոխակերպական տրամաբանություն» երկհատորյակը:

Մյուս փիլիսոփայական-տրամաբանական ուղղությունը, որն, ըստ իս, ոչ միայն հեռանկարային է, այլ նաև համապատասխանում է ժամանակակից կյանքի սոցիալ-քաղաքական պահանջմունքներին՝ դա փաստարկման տեսությունն է: Եթե ես ճիշտ եմ հասկանում քաղաքական պայքարի բնույթի ներկայիս միտումը, ապա ինձ համար միանգամայն համոզիչ է, որ մոտակա տարիներին տրամաբանորեն փաստարկված միտքը դառնալու է համախոհներ ներգրավելու առավել ազդեցիկ ուղին: Դա բնականաբար կնպաստի փաստարկման ընդհանուր տեսության և նրա արդյունավետ կիրառման եղանակների հետագա զարգացմանը: Հայ փիլիսոփայական մտքի զարգացման այս հեռանկարը բոլոր կասկածներից վեր արգասաբեր կլինի, քանի որ Փիլիսոփայական փաստարկման Երևանյան դպրոցը, որը

հիմնել և ղեկավարում է ակադեմիկոս Գեորգ Բրուտյանը, Բելգիայի ու Ֆինլանդիայի դպրոցների հետ մեկ տեղ փաստարկման տեսության մշակման աշխարհիս ամենաճանաչված կենտրոններից մեկն է:

Հայ փիլիսոփայական մտքի զարգացման երրորդ հեռանկարային ուղին գիտական աշխատանքի տեխնոլոգիայի մշակումն է: Մեր օրերին գիտելիքը դարձավ ամենաբարձր պահանջարկ վայելող ապրանքներից մեկը: Ժամանակակից գիտությունը չի կարող բավարարվել գիտական հետազոտության մեթոդների մասին ընդհանուր տեսական դատողություններով: Այսօրվա գիտելիքների արդյունավետ արտադրությունը պահանջում է ոչ թե գիտելիքի վերացական տեսություններ ու մոդելներ, այլ գիտելիքների արտադրության կոնկրետ տեխնոլոգիաներ:

Հայ փիլիսոփայական մտքի զարգացման ուղին պայծառ է, քանի որ այն լուսավորված է Դավիթ Անհաղթի ժառանգության անմար ջահով:

ՌՈԲԵՐՏ ԶԻԶՅԱՆ՝ Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի ակադեմիկոս
«ԱԶԳ», 21 ապրիլ 2012թ

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՆԱԽԱԴԵՊ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ՝ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆՈՒՄ

Երևանում երեկ մեկնարկեց Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի կազմակերպած «Փոխակերպվող հասարակության զարգացման տեսական և գործնական հիմնախնդիրներ (փիլիսոփայական և հոգեբանական տեսանկյուններ)» թեմայով երկօրյա միջազգային գիտաժողովը: Գիտաժողովին մասնակցում են ակադեմիկոս, Աթենքի համալսարանի պատվավոր ռեկտոր, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահ, արդի ժամանակաշրջանի խոշորագույն փիլիսոփա Եվանգելոս Մոուստապուլոսը, Ինսբրուքի համալսարանի փիլիսոփայության բաժանմունքի ղեկավար, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահ Հանս Կոխլերը, Փիլիսոփայության ընկերությունների միջազգային Ֆեդերացիայի (FISP) նախագահ ակադեմիկոս Պիտեր Կեմպը, Հոգեբանության և իրավունքի եվրոպական ընկերակցության նախագահ Դեյվիդ Կուկը, ինչպես նաև այլ խոշոր գիտնականներ Մեծ Բրիտանիայից, Ֆրանսիայից, Ավստրիայից, Դանիայից, Բելգիայից, Ֆինլանդիայից, Արգենտինայից, Չեխիայից, Հունաստանից, Ռուսաստանից, Վրաստանից:

«ԱՌԱՎՈՏ», 70/4166/ 17 ապրիլի 2012 թ., էջ 1.

ԱՊԱԳԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔԻՆՆ Է

Երեկ տեղի ունեցավ «Փոխակերպվող հասարակության զարգացման տեսական և գործնական հիմնախնդիրներ» (փիլիսոփայական և հոգեբանական տեսանկյուններ) թեմայով երկօրյա միջազգային գիտաժողովի հանդիսավոր բացումը:

Հանդիսավոր նիստը բացեց ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի նախագահ, Խաչատուր Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ-ին առընթեր մետափիլիսոփայության, փոխակերպական տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն Գեորգ Բրուտյանը. «Մենք ապրում ենք մի այնպիսի ժամանակաշրջանում, երբ հնի և նորի պայքարում ստեղծվում է

փոխակերպման միտված հասարակություն: Այդ գործընթացում տեղի է ունենում անցյալից մեզ հասած լավի, օգտակարի և նորի ծիլերի դեռևս չկանգնեցված օրգանական զուգակցում: Դա նշանակում է նաև, որ հինը ոչ թե դեն է նետվում բոլոր դեպքերում ու պայմաններում, այլ կերպարանափոխվում է նորի ազդեցության տակ և նպաստում նորի զարգացմանը: Դա այն է, ինչ մասնագետներն անվանում են փոխակերպվող հասարակություն: Այդ փոխակերպումն իր մեջ ներառում է զարգացման հիմնական շերտերը և փուլերը»:

Լիագումար նիստում զեկույցով հանդես եկավ փիլիսոփայության դոկտոր, ակադեմիկոս, Աթենքի համալսարանի պատվավոր ռեկտոր, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահ Եվանգելոս Մոուրոպոպոուլոսը:

Փիլիսոփայության պրոֆեսոր, Ինսբրուքի համալսարանի փիլիսոփայության բաժանմունքի ղեկավար, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահ Հանս Կոխլերը ներկայացրեց «Արդի բազմամշակութային հասարակությունը և միջմշակութային հարաբերությունների հերմենևտիկան» թեմայով զեկույցը, որում ընդգծեց, որ պետությունների կայունության ապագան կախված կլինի նրանից, թե ինչպես են նրանք վերաբերում մշակութային բազմազանությանը: Զեկույցման մեջ Կոխլերը ներկայացրեց «քաղաքակրթությունների երկխոսության» ժամանակակից դիսկուրսի համատեքստում միջմշակութային հարաբերությունների դինամիկան՝ գլոբալ քաղաքակրթական գիտակցության զարգացմանը զուգընթաց:

Կոսմոպոլիտիզմը մեր ժամանակներում թեմայով զեկույցի հեղինակը Կոպենհագենի Աարուսի համալսարանի պրոֆեսոր, կրթության բաժանմունքի էթիկայի և իրավունքի կենտրոնի տնօրեն, Փիլիսոփայական ընկերությունների միջազգային ֆեդերացիայի (FISP) նախագահ, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի ակադեմիկոս Պիտեր Կեմպն էր:

Աշխարհի քաղաքացի կամ «կոսմոպոլիտ» լինելն այսօր ենթադրում է ընդունել, որ ընդհանուր կարելու խնդիրներ կան, որոնք ոչ մի ազգ՝ նույնիսկ ամենաուժեղը, չի կարող միայնակ լուծել, ասաց նա: Զեկույցողն ընդգծեց, որ աշխարհի քաղաքացին չպետք է դեմ հանդես գա ազգային քաղաքացուն, այլ ընդհանուր մտածողությունն ու գործունեությունը պետք է ուղղված լինեն անհատական, տեղային և ազգային կյանքի պահպանմանը:

«Փսիխոպաթիա. առնչությունները փոխակերպվող հասարակության հետ» թեմայով զեկույցով հանդես եկավ Գլազգոյի շոտլանդական համալսարանի դատակլինիկական հոգեբանության պրոֆեսոր, Հոգեբանության և իրավունքի եվրոպական ընկերակցության նախագահ Դեյվիդ Կուկը: Նա անդրադարձավ, որ դեռևս Աստվածաշնչում կարելի է հանդիպել փսիխոպաթիայի նկարագրությունների: Նա մանրամասն ներկայացրեց այն բոլոր վարքագծային խանգարումները, որոնք հանդիպում են փսիխոպաթիայի ժամանակ:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ», 17 ապրիլ 2012թ., էջ 5.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆ. ՀՈՒՅՍԵՐԻ ԵՎ ՀԻԱՍԹԱՓՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՃԱՆԿԱՐ

Հունիսի 27-ից 28-ը Մանկավարժական համալսարանում անցկացվեց «Երիտասարդության արժեքային կողմնորոշումները և նրանց հուզող հարցերը» թեմայով գիտաժողով: Գիտաժողովը հանդիսավորությամբ բացեց համալսարանի ռեկտոր, դոկտոր, պրոֆեսոր Ռուբեն Միրզախանյանը: Ողջունելով գիտաժողովի մասնակիցներին՝ ռեկտորը կարևորեց վերոնշյալ թեմայով գիտաժողովի կազմակերպումը: «Եթե մենք կարողանանք ճիշտ որոշել այսօրվա երիտասարդության արժեքային կողմնորոշումները, ապա ես կարծում եմ, որ մեզ համար բավականին դյուրին կլինի որոշակիորեն պատասխանել նաև նրանց հուզող հարցերին»,- ասաց ռեկտորը: Մասնակիցներին մաղթելով արդյունավետ աշխատանք՝ նա հույս հայտնեց, որ այս

գիտաժողովը կնպաստի ի վերջո մոտենալ արդիական այս թեմայի, եթե ոչ ամբողջական ճշմարտությանը, ապա գոնե այդ հարցերի պատասխանները գտնելուն: Ռեկտորի որոշմամբ, գիտաժողովի ավարտից հետո, լավագույն հոդվածները և նյութերը կիրապարակվեն ժողովածուի տեսքով:

Գիտաժողովի ընթացքում մասնակիցները ներկայացրեցին փոխակերպվող հասարակությունում երտասարդների արժեքային կողմնորոշումների, քաղաքական մասնակցության, արևմտացման, սոցիալական ակտիվության և դրանց հետևանքով առաջացած հիմնահարցերի մասին իրենց գաղափարները, տեսակետները, մոտեցումները:

«Երիտասարդ Հայաստան» զեկուցումով գիտաժողովը բացեց սոցիոլոգիայի և սոցիալական աշխատանքի ամբիոնի պրոֆեսոր, սոցիոլոգիական գիտությունների դոկտոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Գևորգ Պողոսյանը: Զեկուցման մեջ նա անդրադարձավ այն հարցին, որ երիտասարդությունը սոցիոլոգիայի տեսակետից բացառապես կարևոր թեմա է, որովհետև անարժանորեն արհամարհված է, քիչ լուսաբանված և ուսումնասիրված: Ըստ նրա, երիտասարդությունը մի սերունդ է՝ որը պետք է որոշի Հայաստանի տեսքը մոտ ապագայում: Հենց նրանք պետք է դառնան նոր կյանքի տերերը, հենց նրանցից կախված կլինի մեր երկրի դիմագիծը 5-10 տարի հետո:

Փիլիսոփայության և տրամաբանության ամբիոնի պրոֆեսոր, փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, Միջազգային Փիլիսոփայական ակադեմիայի անդամ Ռոբերտ Զիջյանը ներկայացրեց «Երիտասարդության բարոյական արժեքներ և քրիստոնեությունը» թեմայով զեկուցում: Վերջինս նշեց, որ ազատ մրցունակության հասարակությունն առանց քրիստոնեական հավատի ի վերջո հանգում է անհատամոլության և դրան կուտակելու մոլուցքի: Քրիստոնեական բարոյականության սկզբունքները ժողովրդի ապրելակերպում սերմանելու հետ մեկտեղ, պետք է ուժեղացնել պետության մասնակցությունը երկրի սոցիալ-տնտեսական կյանքին:

Գիտաժողովը կազմակերպվել էր ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության և Մանկավարժական համալսարանի կրթության հոգեբանության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի սոցիոլոգիայի և սոցիալական աշխատանքի ամբիոնի համատեղ ջանքերով: Այն անցկացվում էր կրթության հոգեբանության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի սոցիոլոգիայի և սոցիալական աշխատանքի ամբիոնի 2012-2013 ուսումնական տարվա ռազմավարական ծրագրի համաձայն:

Գիտաժողովը նախագահում էին 20-րդ դարի հայ աշխարհահռչակ փիլիսոփա, տրամաբան, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, փիլիսոփայության միջազգային և հայոց փիլիսոփայական ակադեմիաների պրեզիդենտ, ՀՊՄՀ մետափիլիսոփայության, փոխակերպական տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն, Մշակույթի համաշխարհային ակադեմիայի ցմահ անդամ (Մեծ Բրիտանիա) և տասնյակ այլ երկրների ակադեմիաների անդամ Գեորգ Բրուսյանը, Հայոց փիլիսոփայական ակադեմիայի թղթակից անդամ, ՀՊՄՀ կրթության հոգեբանության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի դեկան, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Սրբուհի Գևորգյանը, սոցիոլոգիայի և սոցիալական աշխատանքի ամբիոնի վարիչ Յուրի Գասպարյանը, Մանկավարժական համալսարանի գիտական քարտուղար Հասմիկ Պետրոսյանը:

«ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ», 3 հուլիսի, 2012թ., N 12 (927)

«ՌՈՒՐԵՐՏ ԱՄԻՐԽԱՆՅԱՆԻ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՈՐՀՐԴԱՎՈՐ ՀՐԱՇՔ Է», -
ԱՍՈՒՄ Է ԳԵՈՐԳ ԲՐՈՒՏՅԱՆԸ

Մանկավարժական համալսարանի 90-ամյակին նվիրված միջոցառումների շրջանակում հեկտեմբերի 4-ին հայտնի երաժիշտ, երգահան, Հայաստանի կոմպոզիտորների և երաժշտագետների միության նախագահ Ռոբերտ Ամիրխանյանը հյուրընկալվել էր Մանկավարժական համալսարանում: Մինչ մաեստրոն հանդես կգար հիանալի համերգային ծրագրով, համալսարանում նրան անակնկալ էր սպասվում: Կուլտուրայի ֆակուլտետի դահլիճում 20-րդ դարի աշխարհահռչակ փիլիսոփա, Մանկավարժական համալսարանի Մետափիլիսոփայության, փոխակերպման տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտի ղեկավար, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, Փիլիսոփայության միջազգային և հայոց փիլիսոփայական ակադեմիաների նախագահ Գեորգ Բրուտյանը ողջունեց մաեստրոյի մուտքը համալսարան և Հայոց փիլիսոփայական ակադեմիայի կողմից նրան շնորհեց ակադեմիայի բարձրագույն Պատվավոր անդամի դիպլոմ:

«Ակադեմիան ունի ընտրյալ կազմ. այստեղ լավագույններից լավագույններն են: Ըստ մեր կանոնադրության՝ ակադեմիայի բարձրագույն կոչումը ստացած անձն իրավունք ունի գործել բոլոր բնագավառներում, բայց ոչ մի պարտականություն չունի. վերջինս էլ ընդգծում է պատվավոր անդամի յուրահատկությունը», -ասաց Գեորգ Բրուտյանը: Իսկ մաեստրոյի երաժշտությունը պարզապես խորհրդավոր հրաշք անվանեց:

Շնորհակալություն հայտնելով իրեն նման պարզևի արժանացնելու համար՝ Ռոբերտ Ամիրխանյանն ասաց. «Ես նման պատվավոր և բարձր կոչմանն արժանանալուն չէի սպասում, սա ինձ համար մի քիչ դժվարամարս է: Երաժշտի գործը ստեղծագործություններ գրելն ու լսարանին ներկայացնելն է: Շնորհակալ եմ այս գնահատականի համար, սակայն ամենամեծ գնահատականն ինձ համար ձեր ժպիտներն ու ծափահարություններն են»:

Կոմպոզիտորը շնորհավորեց նաև համալսարանի 90-ամյակը՝ բուռն անվանելով հայ ուսուցիչների պատրաստման լավագույն օրրան և կարևորելով մեր մեծ ուսուցիչների պատմությունը շարունակելու նրա առաքելությունը: Հանդիպումը սկսվեց հանդիսատեսին հայտնի «Երագ իմ երկիր հայրենիք» երգի կատարմամբ, որին հաջորդեցին սիրված մի շարք ստեղծագործություններ՝ «Երկու կոտունկ», «Տաղ անձնական», «Այնպես ուզում եմ», «Գարնան կաթիլներ»՝ ստեղծագործությունները և դաշնամուրային մի քանի պիեսներ: Հանդիսատեսի ջերմությունը կրկնապատկվեց, երբ հնչեցին մանկության գեղեցիկ հուշեր արթնացնող «Դինգ-դոնգ» և հայտնի մուլտֆիլմերի ծանոթ մեղեդիները: Կոմպոզիտորը հատուկ շնորհակալություն հայտնեց և ողջունեց Մանկավարժական համալսարանի երաժշտական կրթության բաժնի մագիստրատուրայի 2-րդ կուրսի ուսանողուհի Արփինե Լևոնյանին, ում մագիստրոսական թեզի թեման հայկական մուլտֆիլմերի երաժշտությունն է: Ուսանողուհին իր աշխատանքում անդրադարձել է հիմնականում Ռոբերտ Ամիրխանյանի ստեղծագործություններին: «Կարծում եմ նրանից լավ ոչ ոք մուլտֆիլմերի երաժշտություն չի գրել, նա մտել է յուրաքանչյուր կերպարի մեջ և իր երաժշտությամբ բնութագրել յուրաքանչյուր հերոսին», - ընդգծեց ուսանողուհին: Համերգի ընթացքում մաեստրոյի հետ զուգերգերով հանդես եկավ Սեդա Ամիր-Կարայանը: Ջերմ և հիանալի համերգային ծրագիրը մաեստրոն ավարտեց դահլիճի հետ մեկտեղ երգելով «Հայի աչեր» հայտնի ստեղծագործությունը:

«ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ», 19 հոկտեմբեր, 2012թ., № 15 (930)

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՌԴ-ՈՒՄ ԵՎ ՈՒԿՐԱԻՆԱՅՈՒՄ

2012 թվականի հունիսի 4-ից 11-ը Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի ռեկտոր Ռուբեն Միրզախանյանը պաշտոնական այցով մեկնել էր ՌԴ և Ուկրաինա, որտեղ հանդիպումներ ունեցավ այդ երկրների մանկավարժական համալսարանների ղեկավարության հետ:

Հունիսի 4-ին Մոսկվայի քաղաքային մանկավարժական համալսարանում Հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի ռեկտոր, մշակույթի վաստակավոր գործիչ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ռուբեն Միրզախանյանը հանդիպեց Մոսկվայի քաղաքային մանկավարժական համալսարանի նորանշանակ ռեկտոր, պրոֆեսոր Ալեքսանդր Կուտուզովի հետ:

Երկու համալսարանների ռեկտորները բանակցությունների ընթացքում քննարկեցին հետագա փոխադարձ համագործակցության հեռանկարների վերաբերյալ հարցեր: Ռուբեն Միրզախանյանը Ալեքսանդր Կուտուզովին շնորհեց Հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի «Մանկավարժական համալսարան» պատվավոր մեդալը:

Ավելի ուշ Ռուբեն Միրզախանյանը հանդիպեց Մոսկվայի քաղաքային մանկավարժական համալսարանի նախագահ, պրոֆեսոր Վիկտոր Դյաբովի հետ: Ձրույցի ընթացքում քննարկվեցին երկու համալսարաններում ուսումնական գործընթացի կազմակերպման, տարբեր ոլորտներում միջազգային համագործակցության զարգացման վերաբերյալ հարցեր:

Վերջերս միավորվել են Մոսկվայի քաղաքային մանկավարժական համալսարանն ու Մոսկվայի հումանիտար համալսարանը և այս երկու խոշորագույն հաստատությունները ղեկավարում է Ալեքսանդր Կուտուզովը:

Հանդիպման ավարտին Ռուբեն Միրզախանյանն այցելեց Մոսկվայի քաղաքային մանկավարժական համալսարանի պատմության թանգարան և հիմնարար գրադարան: Հաջորդ հանդիպումը Ուիկրաինայի Դրագոմանովի անվան Ազգային մանկավարժական համալսարանի ռեկտոր, ակադեմիկոս Վիկտոր Անդրյուշենկոյի հետ էր: Ի դեպ, նա Եվրոպական մանկավարժական բուհերի ռեկտորների խորհրդի նախագահն է: Ռուբեն Միրզախանյանն ընտրվեց այս խորհրդի անդամ և արդեն առաջիկա հոկտեմբերին կմասնակցի ռեկտորների խորհրդի Պրահայում կայանալիք նիստին:

Վիկտոր Անդրյուշենկոյի հետ հանդիպման ընթացքում Ռուբեն Միրզախանյանը քննարկել է փոխանակման ծրագրերի միջոցով դասախոսների և ուսանողների վերապատրաստման, ինչպես նաև ուսումնական գործընթացի կազմակերպման հարցեր: Ռուբեն Միրզախանյանը 20-րդ դարի հայ աշխարհահռչակ փիլիսոփա, տրամաբան ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, Մանկավարժական համալսարանի մետափիլիսոփայության, փոխակերպական տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն, Փիլիսոփայության միջազգային և հայոց փիլիսոփայական ակադեմիաների նախագահ Գեորգ Բրուսյանի հանձնարարությամբ Վիկտոր Անդրյուշենկոյին շնորհեց «Դավիթ Անհաղթ» մեդալ:

«ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ», 18 հունիսի, 2012թ., № 11 (926)

ԸՆՏՐՎԵՑ ԵՎՐՈՊԱՅԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐԻ ՌԵԿՏՈՐՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄ

2012 թ. հոկտեմբերի 24-26-ը Պրահայում անցկացված Եվրոպայի մանկավարժական համալսարանների ռեկտորների ընկերակցության վարչության նիստում որոշում կայացվեց

ընկերակցության կազմում ընդգրկել երկու նոր անդամի՝ Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի ռեկտոր Ռուբեն Միրզախանյանին և Վարչավայի մանկավարժական համալսարանի ռեկտոր Յուլիանա Աուլեյտներային:

Ընկերակցության վարչության նիստին մասնակցում էին Եվրոպական 10 երկրների 15 բուհերի 21 ռեկտորներ կամ պրոռեկտորներ, դեկաններ և գիտական ինստիտուտների տնօրեններ: Ընկերակցության հիմնադիր նախագահ, Ուկրաինայի Դրագոմանովի անվան մանկավարժական համալսարանի ռեկտոր, ակադեմիկոս Վիկտոր Անդրյուշչենկոն իր ելույթում կարևորեց Եվրոպայի մանկավարժական սահմանադրության ընդունումը և ներկաներին հրավիրեց ներկայացված փաստաթղթի նախագծի վերաբերյալ հանդես գալ առաջարկություններով և դիտողություններով: Բովանդակային քննարկումների արդյունքում որոշվեց մինչև 2013 թվականի մարտ ամիսը ավարտել մանկավարժական սահմանադրության վերջնական տարբերակի շուրջ քննարկումները և մայիսին Մայնի Ֆրանկֆուրտում կայանալիք ընկերակցության համագումարում ներկայացնել հաստատման:

Վարչության նիստին ներկայացվեց նաև ընկերակցության նոր ամսագիրը՝ «Եվրոպական մանկավարժական ուսումնասիրությունները»:

«ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» 31 հոկտեմբերի 2012թ., № 16 (931)

ՓՈԽԱԿԵՐՊՎՈՂ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԸՄԲՈՒՈՒՄԸ

Ապրիլի 16-ին Անի Պլազա հյուրանոցի ընդարձակ դահլիճում տեղի ունեցավ «Փոխակերպվող հասարակության զարգացման տեսական և գործնական հիմնախնդիրներ (փիլիսոփայական և հոգեբանական տեսանկյուններ)» խորագրով երկօրյա միջազգային գիտաժողովի հաղիսավոր բացումը: Գիտաժողովը կազմակերպել էին Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանը, Մանկավարժական համալսարանի Մետափիլիսոփայության, փոխակերպական տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտը, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիան և Հայոց փիլիսոփայական ակադեմիան:

Հանդիսավոր նիստը բացեց ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի նախագահ, Խարատուր Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ-ին առընթեր Մետափիլիսոփայության, փոխակերպական տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն Գեորգ Բրուտյանը: Ողջունելով ներկաներին՝ Բրուտյանն ասաց. «Մենք ապրում ենք մի այնպիսի ժամանակաշրջանում, երբ հնի և նորի պայքարում ստեղծվում է փոխակերպման միտված հասարակություն: Այդ գործընթացում տեղի է ունենում անցյալից մեզ հասած լավի, օգտակարի և նոր ծիլերի օրգանական զուգակցում: Դա նշանակում է, որ հինը ոչ թե դեն է նետվում բոլոր դեպքերում ու պայմաններում, այլ կերպարանափոխվում է նորի ազդեցության տակ և նպաստում նորի զարգացմանը: Դա այն է, ինչ մասնագետներն անվանում են փոխակերպվող հասարակություն: Այդ փոխակերպումն իր մեջ ներառում է զարգացման հիմնական շերտերը և փուլերը: Տվյալ պարագայում մեր գիտաժողովը քննության նյութ է դարձնում փոխակերպվող հասարակության գիտական ըմբռնումը ընդհանրապես (մեթոդաբանական տեսանկյուն) և խնդրո առարկայի հետ առնչվող գիտական մոտեցման ու նվաճումների քննական արժեքավորումը՝ մասնավորապես»:

Այնուհետև գիտաժողովի մասնակիցներին ողջունեց Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ, Մանկավարժական համալսարանի խորհրդի նախագահ Տիգրան Մարգարյանը: Նա նշեց, որ քննարկվող թեման խիստ արդիական է ոչ միայն գիտնականների, այլև քաղաքական

գործիչների համար: «Համոզված եմ, որ այս գիտաժողովը կնպաստի Մանկավարժական համալսարանի միջազգային կապերի ամրապնդմանը:

Մենք մշակել ենք համալսարանի զարգացման հավակնոտ ծրագիր՝ նրա մակարդակը միջազգային լավագույն համալսարանների չափանիշներին բարձրացնելու համար», - ասաց Տիգրան Սարգսյանը:

Վարչապետը շարունակեց, որ համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամն առավել սուր ձևով է ներկայացնում փոխակերպվող հասարակության խնդիրները և պահանջում քաղաքական գործիչներից՝ գտնել այնպիսի լուծումներ, որոնք թույլ չեն տա քաղաքացիների կենսամակարդակի նվազում: «Մենք ապրում ենք մի աշխարհում, որի թիվ մեկ բնութագիրն արագ փոփոխություններն են, որոնց արդյունքում էապես ուժգնացել են փոխադարձ ազդեցությունները, և աշխարհը դարձել է շատ ավելի բաց: Մեր աչքի առջև ձևավորվում է որակապես նոր տիպի՝ պոստինդուստրիալ հասարակություն, որի հենքային գործընթացը ոչ թե ապրանքների, այլ գիտելիքի արտադրությունն է: Ժամանակակից է համարվում այն հասարակությունը, որն ի վիճակի է արտադրել ժամանակակից գիտելիք», - ընդգծեց ՀՊՄՀ խորհրդի նախագահը:

Լիագումար նիստում «Հավիտ ենական տիեզերքը և մարդու դատապարտված իրավունքը. Համակերպում, թե՞ նախաձեռնողականություն» թեմայով առաջին զեկուցումը ներկայացրեց փիլիսոփայության դոկտոր, ակադեմիկոս, Աթենքի համալսարանի պատվավոր ռեկտոր, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահ Եվանգելոս Մոուստապուլոսը: «Մարդկության արտաքին տարածությունը՝ առաքինություններով և թերացումներով հանդերձ, իր մեծացմանը զուգընթաց ստիպված է հանդիպել տիեզերքի անողոք օրենքներին: Կիրկվի՞ այն վերջապես շարունակական վերահարմարեցումների շնորհիվ, թե՞ հարկադրաբար կարտաքսվի Երկրի կողմից...»: Ըստ Եվանգելոս Մոուստապուլոսի՝ նախկին հեռանկարը կարող է գերակշռել միայն այն պայմանով, եթե ենթադրվի մարդու բնությունից ազահության բացառումը: Այնուհետև փիլիսոփայության պրոֆեսոր, Ինսբրուքի համալսարանի փիլիսոփայության բաժանմունքի ղեկավար, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահ Հանս Կոխլերը ներկայացրեց «Արդի բազմամշակութային հասարակությունը և միջմշակութային հարաբերությունների հերմենևտիկան» թեմայով զեկուցում: Նա ասաց, որ «մշակութային ինքնության տեղական, տարածաշրջանային և համաշխարհային հարթությունների միջև առկա բարդագույն փոխհարաբերությունները մեծացնող բազմամշակութային հասարակություններին ներկայացնում են նոր մարտահրավերներ», և որ «պետությունների կայունության ապագան կախված կլինի նրանից, թե ինչպես են նրանք վերաբերվում մշակութային բազմազանությանը»: «Քաղաքակրթությունների երկխոսության» ժամանակակից դիսկուրսի համատեքստում, գլոբալ քաղաքակրթական գիտակցության զարգացմանը զուգընթաց, բանախոսը փորձեց ուրվագծել միջմշակութային հարաբերությունների դինամիկան:

Կոպենհագենի Աարուսի համալսարանի պրոֆեսոր, Կրթության բաժանմունքի էթիկայի և իրավունքի կենտրոնի տնօրեն, Փիլիսոփայական ընկերությունների միջազգային ֆեդերացիայի (FISP) նախագահ, փիլիսոփայության XXII համաշխարհային համաժողովի (2008) նախագահ, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի ակադեմիկոս Պիտեր Կեմպը հանդես եկավ «Կոսմոպոլիտիզմը մեր ժամանակներում» թեմայով զեկուցմամբ: «Աշխարհի քաղաքացի կամ «կոսմոպոլիտ» լինելն այսօր ենթադրում է ընդունել, որ ընդհանուր կարևոր խնդիրներ կան, որոնք ոչ մի ազգ՝ նույնիսկ ամենաուժեղը, չի կարող միայնակ լուծել», - ասաց նա: Խոսելով այդ խնդիրների մասին՝ զեկուցողն ընդգծեց, որ աշխարհի քաղաքացին «չպետք է դեմ խաղա ազգային քաղաքացուն, այլ ընդհանուր մտածողությունն ու գործունեությունը պետք է ուղղված լինեն անհատական, տեղային և ազգային կյանքի պահպանմանը»:

Լիազումար նիստի ավարտին «Փսիխոպաթիա. առնչությունները փոխակերպվող հասարակության հետ» թեմայով զեկուցմամբ հանդես եկավ Գլազգոյի Կալեդոնյան համալսարանի դատակլինիկական հոգեբանության ամբիոնի պրոֆեսոր, Հոգեբանության և իրավունքի եվրոպական ընկերակցության նախագահ Դեյվիդ Կուկը: Ըստ բանախոսի՝ դեռևս Աստվածաշնչում են հանդիպում փսիխոպաթիայի նկարագրություններին: Նա ներկայացրեց այն բոլոր վարքագծային խանգարումները, որոնք հանդիպում են փսիխոպաթիայի ժամանակ:

Հանդիսավոր նիստի վերջում ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի նախագահ Գևորգ Բրուտյանը ՀՀ վարչապետ Տիգրան Սարգսյանին շնորհեց Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի պատվավոր դոկտորի կոչում: Տիգրան Սարգսյանն այն համարեց պարտավորեցնող և շնորհակալություն հայտնեց բարձր գնահատանքի համար:

Այնուհետև գիտաժողովն իր աշխատանքը շարունակեց Փիլիսոփայության և հոգեբանության ոլորտի հինգ մասնաճյուղերում, որտեղ դասախոսություններով հանդես եկան խոշոր գիտնականներ Մեծ Բրիտանիայից, Ֆրանսիայից, Ավստրիայից, Դանիայից, Բելգիայից, Ֆինլանդիայից, Չեխիայից, Հունաստանից, Ռումինիայից, Ռուսաստանից, Վրաստանից, Հայաստանից և ԼՂՀ-ից:

Առաջին մասնաճյուղում քննարկվեցին հասարակության համակարգի փոխակերպման առանձնահատկությունները, երկրորդում՝ փոխակերպական տրամաբանության խնդիրները, երրորդում՝ մետափիլիսոփայության և փաստարկման տեսության հիմնահարցերը, չորրորդում՝ փոխակերպվող հասարակության սոցիալ-հոգեբանական հիմնախնդիրները, իսկ հինգերորդ մասնաճյուղում՝ փոխակերպվող հասարակության կիրառական հոգեբանության հիմնախնդիրները:

Խաչատուր Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ 90-ամյակի շրջանակներում անցկացվող երկօրյա միջազգային գիտաժողովի ծրագրից դուրս՝ ապրիլի 15-ին և 18-ին, ներկայացվեցին ևս հինգ դասախոսություններ:

Տարբեր երկրներից հրավիրված գիտնականների հետ գիտաժողովի աշխատանքներին մասնակցում էին և զեկուցումներ կարդացին հանրապետության տարբեր բուհերի դասախոսներ, ինչպես նաև ՀՊՄՀ պրոֆեսորադասախոսական կազմը և լավագույն մագիստրոսները:

Ներկայացվող զեկուցումների շուրջ տրվում էին հարցեր և ծավալվում էր գործնական խոսակցություն, ինչը գիտաժողովի աշխատանքներում բանավիճային մթնոլորտ էր ստեղծում: Աշխատանքային խմբերը հետաքրքիր քննարկումների արդյունքում փորձեցին գտնել փիլիսոփայության և հոգեբանության ասպարեզի գիտական մի շարք հիմնախնդիրների լուծման ուղիները՝ տալով փոխակերպվող հասարակության զարգացման մեջ նրանց առավել բնորոշ ժամանակակից հիմնավորումները:

Ապրիլի 17-ին կուլտուրայի ֆակուլտետի դահլիճում անցկացվեց հանդիսավոր արարողություն, որով ամփոփվեց «Փոխակերպվող հասարակության զարգացման տեսական և գործնական հիմնախնդիրներ (փիլիսոփայական և հոգեբանական տեսանկյուններ)» խորագրով միջազգային գիտաժողովը:

Համալսարանի ռեկտոր, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ռուբեն Միրզախանյանը համատեղ աշխատանքի համար շնորհակալություն հայտնեց գիտաժողովի բոլոր մասնակիցներին, հյուրերին և կազմակերպիչներին: Նա վստահեցրեց, որ իր ծավալով և լուծանդակությամբ առաջին և աննախադեպ այդ գիտաժողովը կլինի շարունակական և ավելի կատարյալ:

«Գիտաժողովի նախորդ օրը միջազգային ճանաչում ու համբավ վայելող մեր հարգարժան պրոֆեսորները հանդես եկան հրապարակային դասախոսություններով և մեծ հետաքրքրություն առաջացրին հասարակության շրջանում», - ասաց ռեկտորը:

Ռ. Միրզախանյանը Մանկավարժական համալսարանի գիտական խորհրդի որոշմամբ համալսարանի պատվավոր դոկտորի կոչումներ շնորհեց ակադեմիկոս, Աթենքի

համալսարանի պատվավոր ռեկտոր, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահ Եվանգելոս Մոուստապուլոսին, Ինսբրուքի համալսարանի փիլիսոփայության բաժանմունքի ղեկավար, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի համանախագահ Հանս Կոխերին, Կոպենհագենի Աարուսի համալսարանի պրոֆեսոր, Կրթության բաժանմունքի էթիկայի և իրավունքի կենտրոնի տնօրեն, փիլիսոփայական ընկերությունների միջազգային ֆեդերացիայի նախագահ, փիլիսոփայության 22-րդ համաշխարհային համաժողովի (2008) նախագահ, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի ակադեմիկոս Պիտեր Կեմպին, Գլազոյի շոտլանդական համալսարանի դատակլինիկական հոգեբանության պրոֆեսոր, Հոգեբանության և իրավունքի եվրոպական ընկերացության նախագահ (Մեծ Բրիտանիա) Դեյվիդ Կուկին և հոգեբանության դոկտոր, Ֆրանսիայի Դիդրոյի անվան համալսարանի պրոֆեսոր Ֆրանսուա Նոյին: Նրանք բոլորը պարգևատրվեցին նաև «Դավիթ Անհաղթ» մեդալով:

Պարգևատրվածները շնորհակալություն հայտնեցին ջերմ հյուրընկալության և իրենց բարձր պարգևների արժանացնելու համար: Գիտաժողովի մասնակիցներին ողջունեց գիտաժողովի նախագահը՝ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի նախագահ, ՀՊՄՀ-ին առընթեր Մետափիլիսոփայության, փոխակերպման տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն Գեորգ Բրուսյանը: «Ավարտվեց մեր գիտաժողովը, որը ծնվեց հաճույքով և հաղթահարեց շատ դժվարություններ», - ասաց ակադեմիկոսը: Բրուսյանը շնորհավորեց բոլորին գիտաժողովը լավագույնս անցկացնելու և ավարտելու կապակցությամբ, անդրադարձավ կազմակերպչական խնդիրներին՝ հատկապես ընդգծելով կազմակերպիչների և մասնակիցների՝ անձնագոհության գնով նպատակին հասնելու ջանքերը:

Նա խոսեց հոգեբանության ոլորտի նախկին և ներկա զարգացումների, ինչպես նաև փիլիսոփայական գիտության առաջընթացի մասին: Գ. Բրուսյանն ասաց, որ փիլիսոփայական գիտությունը մեծ ավանդույթներ ունի և այսօր էլ իր գործընկերների հետ շարունակում են զարգացնել այն. «Բայց եթե հասել ես որոշ խնդիրների լուծման, չպետք է կանգ առնել, որովհետև կանգ առնել՝ նշանակում է՝ ետ գնալ: Գիտնականը որպեսզի հանգստանա՝ պետք է անհանգստանա»: Գիտնականը հորդորեց գիտության մեջ երբեք չհանգստանալ, այլ ձգտել միշտ առաջինը լինել: «Ես ցանկանում եմ ամեն ինչ անել, որպեսզի Մանկավարժական համալսարանն ունենա միջազգային հեղինակություն», - ամփոփեց նա:

Հանդիսավոր արարողությունը եզրափակվեց գիտաժողովի մի շարք մասնակիցների և կազմակերպիչների պարգևատրումներով: Գեորգ Բրուսյանը Մանկավարժական համալսարանի ռեկտոր, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ռուբեն Միրզախանյանին շնորհեց Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի պատվավոր դոկտորի կոչում և «Դավիթ Անհաղթ» մեդալ:

Մինսկի պետական համալսարանի փիլիսոփայական գիտությունների և գաղափարախոսական աշխատանքների ամբիոնի պրոֆեսոր, փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր Վլադիմիր Բերկովին Գեորգ Բրուսյանը շնորհեց Հայոց փիլիսոփայական ակադեմիայի արտասահմանյան անդամի, իսկ ՀՊՄՀ Կրթության հոգեբանության և սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի ղեկան, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Սրբուհի Գևորգյանին՝ Ակադեմիայի թղթակից անդամի կոչում:

Հայոց փիլիսոփայական ակադեմիայի թղթակից անդամի կոչման արժանացան նաև ԵՊՀ Սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի ղեկան, փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Արթուր Մկրտիչյանն ու ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ամբիոնի վարիչ, դոցենտ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր Արթուր Աթանեսյանը:

«Դավիթ Անհաղթ» մեդալով պարգևատրվեցին նաև գիտաժողովի մասնակիցներ Անա Բազակը, Ասպեդ Արյանը, Յուհա Ռայկան, Ռիտա Կոյումջյան-Երամյանը, Մանուկ Մկրտչյանը, Ռուբեն Համբարձումյանը, Լիլիթ Բրուսյանը, Վիլ Պողոսյանը, Ռոբերտ Ջիջյանը, Հովհաննես

Հովհաննիսյանը, Նաիրա Հակոբյանը, Հասմիկ Հովհաննիսյանը, համալսարանի պրոռեկտորներ Արա Երեմյանը, Արմեն Թամազյանը, Մհեր Մելիք-Բախշյանը, Տիգրան Այվազյանը:

Միջազգային աննախադեպ գիտաժողովի հանդիսավոր փակման արարողությունից հետո գիտնականներն այցելեցին Հայաստանի պատմամշակութային վայրեր, այնուհետև եղան Երևանի Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարանում: Աշխարհի հնագույն և հարուստ ձեռագրատներից մեկում՝ Մատենադարանում, հյուրերը ծանոթացան 17.000 ձեռագիր մատյաններին: Այնուհետև հյուրերն այցելեցին Ծիծեռնակաբերդ՝ Հայոց ցեղասպանության զոհերի հուշահամալիր: Նրանք եղան Հայոց ցեղասպանության թանգարանում, որտեղ թանգարան-ինստիտուտի տնօրեն Հայկ Դեմոյանի ուղեկցությամբ ծանոթացան թանգարանային ցուցադրությանը: Հյուրերը Մանկավարժական համալսարանի ռեկտորի և ներկայացուցիչների զվիավորությամբ ծաղկեպսակ դրեցին Մեծ Եղեռնի զոհերի հիշատակը հավերժացնող անմար կրակի մոտ և մեկ րոպե լռությամբ հարգեցին անմեղ զոհերի հիշատակը: Հայոց ցեղասպանությանն առնչվող բոլոր նյութերին ծանոթանալուց հետո Գլազգոյի Կալեդոնյան համալսարանի պրոֆեսոր, Հոգեբանության և իրավունքի եվրոպական ասոցիացիայի նախագահ Դեյվիդ Կուկը ցավով նշեց, որ դեռևս քիչ երկրներ են ընդունում և դատապարտում Հայոց ցեղասպանությունը: «Տեսնելով այս ամենը՝ ես շատ տպավորված ու ցնցված եմ: Ցավում եմ, որ հայերի նկատմամբ նման երևույթ է իրականացվել:

Ցավալի է նաև, որ իմ հասակակիցները և նոր սերունդը շատ քիչ են տեղեկացված այս ամենի մասին: Այնուհետև ինքս էլ ավելի շատ կհետաքրքրվեմ հայերի պատմությամբ և ավելի մոտ կլինեմ նրանց», - ասաց Կուկը: Վերջինս անդրադարձավ նաև միջազգային կոնֆերանսին՝ նշելով, որ այն շատ հետաքրքիր էր, լավագույն հնարավորություն՝ լսելու և ծանոթանալու տարբեր երկրների փիլիսոփայության ասպարեզի մասնագետներին:

Հոգեբանության դոկտոր, Ֆրանսիայի Դիդրոյի համալսարանի պրոֆեսոր Ֆրանսուա Նոն, ով երկրորդ անգամ էր լինում այս հուշահամալիրում, նույնպես ցնցված էր. «Կարծում եմ, որ մեզանից յուրաքանչյուրի պարտքն ու աշխատանքն է տեղեկացնել բոլորին այս երևույթի մասին, և ինքս ինձ պարտական եմ համարում գնալ իմ երկիր ու տեղեկացնել բոլորին, թե ինչ է կատարվել հայերի հետ»:

«ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ», 28 ապրիլի, 2012թ., № 8 (923)

“МЫ ДОЛЖНЫ СОХРАНИТЬ И РАЗВИВАТЬ НАКОПЛЕННОЕ ЗА ГОДЫ”, - заявил, отвечая на вопросы “Голоса Армении”, ректор Армянского государственного университета им. Х.

Абовяна Рубен МИРЗАХАНИЯН

- А как обстоят дела с научно-исследовательской работой?
- Мы планируем открыть в скором времени лабораторию по выращиванию искусственных кристаллов, в рамках четырехстороннего сотрудничества: АГПУ, ЕрФИ, Госкомитет РА по науке и два французских университета. С особой гордостью также отмечу, что в настоящее время в Армянском государственном педагогическом университете им. Х. Абовяна читает лекции по философии такой корифей в области общественных наук, как академик Г. Брутян. Можете себе представить, что на его лекции стремятся попасть студенты из других вузов, да и просто люди, не имеющие никакого отношения к науке. И мы собираемся основать международный научно-исследовательский институт метафилософии, трансформационной логики и аргументации, которым будет руководить академик Брутян.

«ГОЛОС АРМЕНИИ», 3 мая 2011 год, стр 5.

ТРАНСФОРМАЦИОННОЕ ОБЩЕСТВО: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРИКЛАДНЫЕ ПРОБЛЕМЫ

Современное общество, отличающееся сложной структурой и неустойчивым развитием, насыщено разнообразными конфликтами. В этих условиях способом преодоления неопределенности и рисков развития выступает разработка моделей различных изменений, выявления негативных тенденций и выбор наиболее перспективных и обоснованных направлений, составляющих трансформацию общества, наиболее адекватно выражающую специфику осуществления социальных изменений. И хотя трансформации охватывают различные сферы жизни общества, до сих пор нет однозначного понимания и глубокого анализа тех оснований механизмов, поражающих социальные трансформации, которые могут выделить общие закономерности этого процесса.

ИЗМЕНЕНИЯ В НАШЕЙ СТРАНЕ ОХВАТИЛИ ВСЕ СФЕРЫ ОБЩЕСТВЕННОЙ И ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЖИЗНИ, в том числе социальную структуру, материальную и духовную культуру, общество в целом. Переходные процессы в обществе или жизни индивида определяются особым состоянием, которое главным образом проявляется в том, что старое уже изжило себя, а новое еще только формируется. В этих переменах все больше проявляются взаимосвязи многообразных социальных, экономических, психологических процессов. Причем трансформационный процесс, являясь результатом взаимодействия множества социальных субъектов, индивидов, организаций, групп, составляет совокупность преобразований общества и зависит от такого множества факторов, что приводит к непредсказуемости результатов этих преобразований. Соответственно меняется система групповых интересов, способов поведения, социальных взаимодействий как отражения разных сторон трансформации общества. Оценивая последствия этих изменений, которые ставят серьезные задачи, связанные с необходимостью повышенного уровня адаптации, на первый план можно выдвинуть задачи сохранения политической, экономической, социальной стабильности, более того, продуктивного развития в подобных условиях личности и социума.

Проблемы, закономерно возникающие в ситуации развития общества в процессе трансформации, являются актуальными не только в отечественной, но и в мировой науке и практике. Сегодня потребность в переосмыслении переходных процессов в обществе и их дальнейшей судьбы в нашей стране ощущается с особой остротой. Что в немалой степени обусловлено возрастанием напряженности в разных сферах социального взаимодействия, с потребностью различных социальных структур и отдельных людей в практической помощи в вопросе разрешения актуальных проблем, связанных с трансформационными процессами в современном обществе.

Именно научному анализу закономерности событий, происходящих в обществе в эти непростые периоды, а также изменений, сопровождающих процесс социальной трансформации, была посвящена проходившая 16-17 апреля в Ереване международная конференция Теоретические и прикладные проблемы развития трансформационного общества. (Философские и психологические аспекты). Целью организаторов и участников международной конференции являлся научный анализ философских и психологических аспектов процессов, происходящих в трансформационном обществе, и их влияния на личность и социальные институты. Организаторы конференции - Армянский государственный педагогический университет им. Х.Абовяна, Международный институт метафилософии, трансформационной логики и аргументации при АГПУ им. Х.Абовяна, Международная академия философии, Армянская академия философии.

КОНФЕРЕНЦИЯ ВЫЗВАЛА БОЛЬШОЙ ИНТЕРЕС, В ЕЕ РАБОТЕ ПРИНЯЛИ УЧАСТИЕ видные ученые и специалисты из Армении, России, Греции, Австрии, Аргентины, Дании, Шотландии, Румынии, Финляндии, Франции, Грузии, преподаватели, аспиранты, студенты различных вузов. Мероприятие стало прекрасной возможностью не только обсудить актуальные проблемы мировой науки и практики, но и познакомиться со своими коллегами, обменяться опытом, установить деловые контакты.

На торжественном открытии международной конференции всех участников и гостей приветствовал премьер-министр Армении, председатель совета АГПУ им. Х.Абовяна Тигран

Саркисян, с вступительным словом выступили академик НАН РА, председатель Международной академии философии, директор Международного института метафилософии, трансформационной логики и аргументации при АГПУ им. Х.Абовяна Г. Брутян и председатель Европейской ассоциации психологов Д. Кук.

В психологической секции был представлен и обсужден широкий круг вопросов, обусловленных тем, что в современном периоде трансформации большинства социальных отношений новая психологическая ситуация наблюдается на всех уровнях общностей, от микросоциального до макросоциального. Трансформационные процессы в обществе, являясь комплексным стрессором, присутствуют во всех основных сторонах жизни человека, семьи, социальных групп и общества. Они оказывают комплексное воздействие, проявляясь одновременно на индивидуальном и социальном уровнях личности. Соответственно в связи с этим психологическому анализу подверглись особо острые проблемы, связанные с изменениями и даже патологическими нарушениями в развитии и поведении личности - такие как агрессия, различные психические патологии и так далее. Социально-психологический анализ различных аспектов трансформационного общества показал, что оно является особой средой, где происходит рост социальной тревожности, этноцентризма, девиантного поведения, и аутодеструктивных тенденций, особенно среди молодежи. Влияние трансформационных процессов было рассмотрено в сфере кадровой политики организаций, в спорте, в вопросе компетенций педагогов, что особенно актуально в период нововведений в образовании.

Механизм социальной трансформации - это сложное, многомерное явление, в котором постоянно взаимодействуют субъективные и объективные составляющие. Субъект здесь, являясь истоком и направляющей энергией преобразований, с одной стороны, осваивает раскрывающиеся для него возможности в новых структурах и институтах, отношениях общества, а с другой использует эти структуры для реализации собственных целей. Следовательно, формируется определенное субъектом будущее, выступающее основой определения настоящего и оценки прошлого.

НАРЯДУ С ДЕТАЛЬНЫМ ОБСУЖДЕНИЕМ НАЛИЧЕСТВУЮЩИХ ПРОБЛЕМ специалисты поднимали и анализировали особенности адаптации и интеграции человека в создавшихся довольно непростых условиях, а именно: каковы возможности самореализации и развития личности, каким образом необходимо способствовать этому процессу. Теоретические разработки нашли свое применение на практике, прикладные аспекты были представлены в различных сферах, например, в психиатрической службе. Был рассмотрен вопрос внедрения новых форм обучения, психоаналитического супервизирования специалистов в сфере здравоохранения, социальных служб, бизнесе, управлении. Известные специалисты-практики поделились опытом работы в различных странах, что открывает новые возможности применения, внедрения и адаптации новых методов и выработки практических рекомендаций по преодолению различных проблем, возникающих в трансформационном обществе. Именно практика решения конкретных проблем сегодня определяет то, каким общество будет завтра.

Практика проведения подобных мероприятий показывает необходимость их расширения и преобразования в своего рода традицию развития научной мысли и ее внедрения в реальную жизнедеятельность общественного организма с целью обеспечения здоровой жизнедеятельности общества и личности, формирования устойчивых представлений об устройстве нашего будущего общества.

С. ГЕВОРКЯН, декан факультета психологии образования и социологии, доктор психологических наук, профессор.

«ГОЛОС АРМЕНИИ», 19 апреля, 2012 год, стр. 5

AN EXCEPTIONAL INTERNATIONAL CONFERENCE HELD AT THE
ARMENIAN STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY

By Gourgen James Khazhakian
Chief correspondent

The ASPU after Khachatur Abovyan, in joint cooperation with the International Research Institute of Metaphilosophy, Transformational Logic and Theory of Argumentation, as well as the International Academy of Philosophy, and the Armenian

Academy of Philosophy, organized an international conference headed "Theoretical and Practical Problems of Development of Transforming Society /Philosophic and Psychological aspects/" on 16-17 April.

In his opening speech Academician of the RA NAS, President of the International Academy of Philosophy, Director of the International Research Institute of Metaphilosophy, Transformational Logic and Theory of Argumentation at the ASPU **Georg Brutyan**, welcoming the guests among who were the RA PM Dr. **Tigran Sargsyan**, the RA Minister of Science and Education **Armen Ashotyan**, other dignitaries, mentioned that one of the most important problems of the transforming society is, without throwing away the older values, to inherit them which will stimulate the development of our nation.

Georg Brutyan also added that nowadays, through the internal laws of science, attempts should be made to support the country's economic development.

Afterward, the participants of the conference were greeted by the RA Prime Minister Tigran Sargsyan, who is also the Chairman of the Armenian State Pedagogical University Council:

"The subject of the Conference organized by the Pedagogical University is up-to-date not only among the scientists but also for the executive power operating in any country. We have worked out quite an ambitious program for the University's development, to increase and improve its quality up to the level of the best universities all over the world.

I am especially pleased to see the world-class scientists next to our native scientists, and this will definitely favour the cooperation of the Pedagogical University's specialists with the world-class scientists".

Besides, the RA Prime Minister pointed out that the world economic recession showed the problems of transforming society in a sharper way and demanded that political figures found such solutions which would not allow the decrease and deterioration of the common people's standards of living.

"On the other hand, science is unable to come up with answers to a number of questions yet. We are living in a world with a number one characteristic feature that is its fast-changing nature, and this significantly affected the increased mutual influences and made the world a more open place. And now, a qualitatively new postindustrial type of a society is forming about our ears, the basic process of which is the production of knowledge rather than goods. The society that is able to produce the contemporary type of knowledge is itself considered up to date," Tigran Sargsyan said.

Next, at the plenary session, the Doctor of Philosophy, Academician, the Honorary Chancellor of the Athens University, the President of the International Academy of Philosophy **Yevangelos Moutsopoulos** made his report headed "*Education as a Lasting Value*" and expressed his strong belief that values generate ideas rising from the subconscious level.

Afterwards, the Professor of Philosophy, the Head of the Department of Philosophy at Innsbruck University, the Co-President of the International Academy of Philosophy **Hans Kohler** presented his report on the subject "Contemporary Multicultural Society and Intercultural Relationship Hermeneutics".

Soon after, the Professor of the Aarhus University in Copenhagen, the Director of the Center of Ethics and Law of the Department of Education, the President of the International Federation of the Philosophic Societies (FISP), the Academician of the International Academy of Philosophy **Peter Camp** introduced his report with the topic "Cosmopolitism in Our Times".

At the end of the plenary session, the Professor of the Forensic Clinical Psychology of the Glasgow Caledonian University, the President of the European Association of Psychology and Law **David Cook** presented his report headed as "Psychopathy: Connections with the Transforming Society".

And last but not least, during the conference, the Academician of the RA NAS, the President of the International Academy of Philosophy, Georg Brutyan conferred the RA Prime Minister Dr. Tigran Sargsyan the title of Honorary Doctor of the International Academy of Science. In his turn, Mr. Sargsyan expressed his gratitude for the high appraisal and considered it quite a binding duty.

The Conference proceeded with its operations at the ASPU in five sections in parallel actively on both days.

Next day, in his opening speech, Rector of the Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan, Doctor of Historical Sciences, Professor **Rouben Mirzakhanyan** greeted the participants and expressed his gratitude for the common work.

"This international conference on the Philosophical and Psychological subjects was unprecedented in its extents and context for the Pedagogical University. We are assured that such conferences will acquire continuous, more perfect and meaningful character from now on," Chansellor Mirzakhanyan said.

On the previous day of the Conference internationally renowned Professors delivered their public lectures which aroused considerable interest in the public. Based on that fact, the "Honorary Doctor of Armenian State Pedagogical University after Khachatur Abovyan" and "Davit Anghaght" medals were awarded to Yevangelos Moutsopoulos, to the Professor of the Paris Diderot University **François Neau**, to Hans Kochler, to David Cook and to Peter Camp.

In turn, the Professors expressed their acknowledgement for the warm welcome and high awards.

The driving force of this really unprecedented scientific-public event, Professor Georg Brutyan outlined the immense meaning of organizing such international conferences and advised the participants to always aspire to get to first place; as he then added, *"One should not stay calm in science. The conference overcame a number of difficulties, but also discovered the scientists of the younger generation."*

Further, Georg Brutyan conferred the Rector of the Pedagogical University, Doctor of Historical Sciences, Professor Rouben Mirzakhanyan the title of "Honorary Member of the International Academy of Philosophy" and awarded him with "Davit Anghaght" medal.

Likewise, Georg Brutyan also conferred the Professor of the Department of Philosophical Sciences and Ideological Work of the Minsk State University, PhD **Vladimir Berkov** the title of "Foreign Member of the Armenian Academy of Philosophy", and the Dean of the ASPU Faculty of Psychology and Sociology of Education, Doctor of Psychological Sciences, Professor **Srbouhi Gevorgyan** the title of "Associate Member of the Academy".

And a number of the Conference Armenian participants also received the title "Associate Member of the Armenian Academy of Philosophy" and the "Davit Anghaght" medal.

"Noyan Tapan", #16 (913) April 30, 2012 , p. 12.